

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

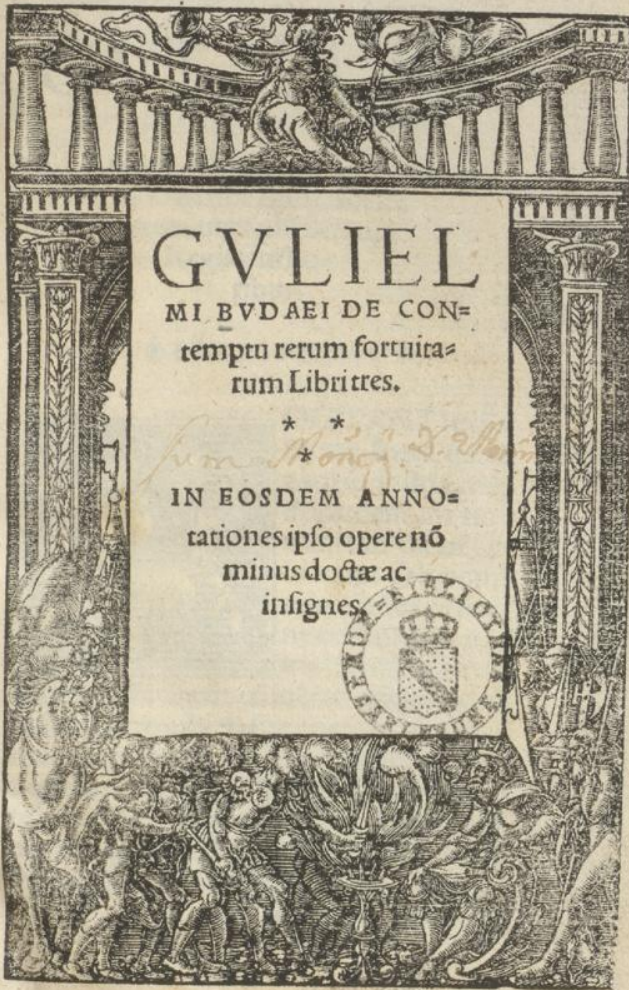
De nuptiis Philologiae et Mercurii - Cod. Ettenheim-Münster 7

Martianus <Capella>

[S.l.], [14. Jahrh.]

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-107516](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107516)

GVLIEL

MI BVDAEI DE CON=
temptu rerum fortuita=
rum Libri tres.

* * *

Summa Monach. S. 2. 11. 12.

IN EOSDEM ANNO=
tationes ipso opere nō
minus doctæ ac
insignes

[um 1525]

GALILEI

MI BADA DE COE

republicana

liberata

IN EODER ANNO

laudesio oprebo

manu dactis

insigne

V

2

GV
BV

& censu
feris po
mentu qu
neglectu i
te hebet
nis iā aliq
hu quaz lre

GVLIELMI

BVDÆI DE CONTEMPTV

rerum fortuitarū Libri Tres,
ad Draconē Budæum fra-
trem, præfectū Scriinijs
Regis sanctio-
nibus.

LIBER PRIMVS.

OGITANTI mihi
Draco frater, quod
nam industriae meae
documentum non
tibi tuo dicarē (ti-
bi enim debere me
non nihil ex ea ratio
ne existimabā, quā
maxime in te meo
& censu esse duco) cū in hoc ocio uel in ijs
ferijs potius mihi magnopere cultis argu-
mentū quærerē stili reconcinnādi, quē non
neglectu literarū, sed studiorū intēpestiuita-
te hebescere, iā diu marcescerēq; senserā, an-
nis iā aliquot curriculo instituto exēptis, red-
dit quæ literæ, scribēdi materiā nō illæ qui-

A 2 dem uber

DE CONTEMP. RERV M

dē uberē & copiosam mihi, sed ueluti the-
 ma dederunt in fortunā declamitandi, nec
 ut imaginem mihi litis fingere ex rhetorū
 officinis deductam in iudiciū hominū le-
 cturorū, sed solutam legibus artis, & pro-
 ptiorem simplicitati philosophicę. Nam cū
 his in literis obiter fortunę meminisses (ut
 affolet interdum cū uitę molestias queri-
 bundē cōmemoramus) id tute mihi fecisse
 de industria uisus es, p tuāq; in me beneuo-
 lētia, nimirū ut in loco (quod aiūt) prurien-
 ti me scalperes, quē scilicet aliquādo ex eorū
 esse numero animaduertisses, q̄s Gręci ap-
 pellant *μεμψιμοίους*. Itaq; nec grauātē nec
 cunctātē faciendū mihi esse duxi, ut quasi
 apud acta tibi testatū relinquerem, qui me-
 us esset sensus de rebus fortuitis. Verebar
 enim ne tu aut sententiā aut opinionē esse
 crederes pertinacē, quod temerē interdum
 me iactare memini de fortuna. Et nosti quā
 uberem materiā habeam inuehendi in illā
 stolidam & proteruā rerum humanarum
 arbitram: nec tecū, quem illa nunquā ma-
 gnoperē pepulit aut cōmouit, sed cum alio
 quopiā cui uehementius illa incōmodauit,
 incūbendi in accusationē temeritatis eius,
 numeq; falsō creditū detestandi. Neq; uero
 te pręterit bona ex parte, q̄ infestis illa me
 telis

*μεμψι-
μοίους.*

POR.
 telis adu
 crebro q
 ut, q̄ d
 cogitac
 tā confi
 dia uel
 reditu
 i locū
 lecta
 dijs
 mi, a
 litē.
 braci
 oculi
 Quo
 uas n
 q̄ de
 illa o
 præb
 dixi, ei
 stis. Siq
 no con
 tustentiā
 sup cōm
 numine q
 deti me, a
 derem, sim
 confirman

relis aduersorum castū labefactare, q̄ acuto
 crebroq; mucrone iniquitatis fauciare istite
 rit, q̄ diu de statu gradūq; deſcere cōſtātia
 atq; trāquillitatis, quoad postremo, animo
 iā confirmatū, atq; intra philosophiæ præsi
 dia uel tutū uel securū, uelut in gratiā mecū
 reditura pellegerit, per speciē rerū nouarū,
 i locūq; præxerit iniquissimū, unde ne intel
 lecta quidē fraude, tumultuosiq; eius insi
 dijs absterritus, in præſidiū redire meū po
 tui, antequā pœnas pependi stationis dere
 listæ. Hosce uero tu ludos spectabas ex um
 braculis uitæ ciuilib & cōpositę, ita ut nihil
 oculos tuos falleret, aut certē tuas aureis.
 Quo tēpore tibi amicisq; meis, ad res no
 uas me sollicitātibus, ac uelut ignauū malē
 q; de me liberisq; meis meritū increpantib⁹,
 illa oīa quæ speciē haud dubie luculentam
 præbebāt, fortunæ ludificationes esse præ
 dixi, eū exitū habituras, quē uos postea uidi
 stis. Siquidē certō quodā ac pertinaci augu
 rio conatus istos meos, seseq; pferēteis spiri
 tus retūdente identidē ueritus sum ipse, qua
 siq; cōmonefactus ab aliquo nō maleuolēte
 numine, quo minus perlectātī fortunæ cre
 derē me, aureq; blandienti uela statim pan
 derem, simul ne uestris adhortantiū me &
 confirmantiū sponſionibus plus tribuerē,
 A 3 quā

DE CONTEMP. RERVM

quam meo iudicio, q̄ me metipsum sperare nō sinebat. Meministi quidē certē cū tu iuratisimiq; amici mei grāde aliquid portēdi mihi haud uanis de causis conijceretis, me nunq; agnoscere fatidica uestra adhortamēta ad eam sp̄e uoluisse. Nec tamen ob id postulo ut tu meā uel constantiā uel rerū futurarū p̄sensionē prius ob id probes, nisi mihi, tibi, alijsq; conster iudicij mei ratio in p̄teritū & in posterū, quantū quidē in me sitū erit, & in homine. Et spero p̄uidentia quasiq; p̄sentisco cōsiliū p̄positūq; meū approbaturā. Id quod porro ipse ex re ipsa cognosces, si me expectatio mea, certaq; & meditata ratio nō sefellerit. Quā ita me subduxisse ad pagendū extremū uite actū confido, ut quod esse uidebatur fortunę iniquitatis, quæ me semp̄ irritū fecit conatuū meorū & inceptorū, id p̄uidentię altam quoddā cōsiliū tute sis existimaturus in posterū. Certe utcūq; sit futurū ad extremū, res hastenus (ut interpretor) haud mihi male uertit. O crassā ignoratię meæ nebulā in æstimandis rerū euentis, & ego rerū experēdarū auersandarūq; male cōsultus, querebar iniuriā fati, quasi scilicet consulta mea recte atq; ordine cōstituta, abruptis atq; inexorabilibus decretis fatorū discuterentur, coniuertēq; adeo ipsam

ipsam summam rerū arbitram prouidenti
 am interim existimabā, summā etiam
 interdum sic cum ea quasi exposulabā, ac
 si mihi ipsa in hoc sæculo nollet bene accō-
 mode cōsultum, idq; tū maxime cum ipsa
 de me cōmodissime (ut spero) atq; etiam in
 dulgentissime consuluerat. Equidē Draco
 etsi uereor ne prepropere quidpiā pronun-
 ciasse uideat de reb⁹ futuris adhucq; ancipi-
 tibus, apud te tamen & fratrem & amicum
 summe mihi familiarē, non uerebor dicere
 quasiq; gloriari, tantū me Marliana philo-
 sophatuncula paucorū mensium p̄fecisse
 quam tibi p̄dixeram, ut nunc primū uide-
 ar mihi uiuere, non itē ante, quum tantū
 eram in uita, animāq; ducebā. Eat igitur
 iam fortuna, & se suāq; illā mirificā uen-
 ditet potentiā inter istos quib⁹ literarū ipsis
 ignaros esse cōtigit, et expertes philosophiæ.
 Ego ne ut rursus cū genio meo belligerare
 inlīstā, atq; oblectari Mineruæ, ut officinā
 illā fortunæ, illā constantiæ labem ad eun-
 dam mihi iā esse putem & consecretandam
 illū iterū scopulū tranquillitatis atq; inno-
 centiæ periclitandū. Non faciā, nisi si geni-
 um p̄stitit mihi datum, auctore ac ducem
 eiusce cōsiliij habeā. Tamen si uisendū id spe-
 ctaculū esse non negē ijs etiā qui citra perlo-

A 4 nam ac

DE CONTEMP. RERV M

nā ac pretextā instituerūt curriculum suā uite,
ijs quoq; qui intra ūbracula scholæ philoso
phicę. Quo magis scilicet discant ipsi inter
noscere uitā beatā à fortunata, adulteratāq;
foelicitatē, & imaginariā à iusta, germana, et
syncera. Tantū abest ipse ut pœnitendū esse
ducā aut pudendū, q̄ id mihi non semel in
spicere cōuenarū conciliabulū licuit, ocio
sēq; lustrare. Sed nullus loc⁹ equè lubricus,
cum alioqui nihil ferè sit in uita tā stabile, in
quo humanū uestigiū nō fallat & lapsetur,
terra utiq; fallaci usquequaq; & cœlo tantū
certo. Atqui ego me non tā mea prudentia
quā fortunæ malignitate, hominūmq; for
tasse opera nō mei amanissimorū, ne æqui
tatis quidem (ut opinor) hoc affectū pu
to, ut i loco discriminis pleno, quasiq; i con
uentu pestilenti fuerim, ita ut noxā nullam
contagij cōtraxerim, ut uastā erroris collu
uionē ingressus, in luto non hæserim, quo
multi etiā acres mortales & prudentes hau
sti sunt. Vnde si mihi pronus liberq; ultro ci
tro cōmeatus fuisset, fortunæq; aspiratio uo
to meo amicorūmq; competisset, pedes
ipse utique nunquam expediuissem. Tam
meti tu mihi in primis conscius es (nulli
us alioquin consilij merito non participes)
quām certus semper huius propositi fue
rim, quā

rim, q̄ fixo consilio ac cōfirmato auspicans, progrediens, ac decedens eo munere defunctus sim, q̄d mihi hilari serenāq; fronte munificētissimi Principis, lætisq; & faustis multorum ominibus iniunctū erat, nihil minus aut expectanti, aut postulanti. Tum etiā aulæ salutem, ut dicerem primo quoq; tēpore fecisse cupidissimè, amicis reclamātib; qui ut satis causarius missionē flagitarem, uereri se dicebant, si tamē missionē flagitare, est ultro se & prima occasione sacramēto solueret. Quorū auctoritati in ea re me nō cessisse, propinquorum nonnulli tecū mihi succensuere: antequā scilicet certioribus argumētis euentūq; consiliū illis meum ubiq; (ut opinor) approbavi. Nec dū enim cōmiseram, ut illiberali auctoramēto impioſæ illi curiæ animorūq; auctoratrici obstringerē fidē Philologiæ meæ, quā liberaliter semper habui, omniq; nexu solutā. Quare libertate cōsultra unā cū honestate, quid obstat, quo minus exauctorare me ipunè potuerim, & inculpate: Hoc certè non inficiabere, te, aliosq; longè me fortassè prudētiores, cōsilio meo intellecto, pedibus statim iuisse in sententiā meā. Cuius consulti, decretiq; mei, & facti deniq; adeo me non pœnitet (quod tamen ipsum tantū abest, ut frequētū senatu amico

A 5 rum fa

rum factum sit, ut huius sententiæ princeps
 Philologia illa mea fuerit, cuius prærogatiuâ
 opinionē, eiusq; germanæ Philosophiæ au-
 thoritatem, uoluntas & arbitrium summo
 studio secuta sunt) Verum, ut dicere cœpe-
 ram adeo mihi factum, id meū non excu-
 sandū uiderur, aut silētio dissimulationēq;
 premendū, ut non modo rationē eius spe-
 rem mihi constaturā in posterū, sed etiam
 huius, ut officij fructum quendā mihi spon-
 deam, & uberem, & copiosum, ad quē per-
 ciendū Attico ipse usus sum, & Roma-
 no instrumento, nam utroq; Marlianū hoc
 meū instruere iam cœpi. Nec uero me nunc
 ulla res magis cupidū lucis facit, ualitudinis
 q; paulo firmioris appetentē, quā eius tēpo-
 ris expectatio, cū mihi libero & feriato uti
 frui liceat ingenij prouētu, qđ mihi medio-
 cre sanē, ac tenui dote instructū, quū natura
 dedisset, multos iā annos summo labore,
 omniq; animi cōtentione colui, ac subegi,
 multipliciterq; uersaui. Quarū rerū fructu
 senectutem iam appetentē fraudassem, libe-
 rorūmq; meorū hæreditatē, illam quidem
 haud ita multū alioquin opimam, nisi ho-
 mines quidā, uel mei, uel literarū parū amī-
 ci mente male dissimulata effecissent, ut res-
 picerē ipse me, oculosq; curiosos aliorū sum-
 detor

detorquerem. Quorū, ut ipsorū oculis mo-
 rem gerere, haud inuicis equidē feci, ut ex
 eorū statiōe faceffens, in mea mox statura re-
 dire proferare interuallo haud ita longo, à
 quibus in fensio iā numine Palladis emanfi-
 tare me fensera. Ad ea autē mihi iustum esse
 postliminiū ideo confidebā, qđ nulla unq̄
 illic hominū comitate, nulla prāhenfatiōe,
 nulla rerū nouarū specie atq; festiuitate usq;
 adeo captus sum, ut ea deserere p̄fidia medi-
 tarer, in quibus consenescere statuerā, ani-
 māq; profundere. Nunc eō mihi primordia
 huius cōsilij propositūq; euaserūt, ut n̄s telis
 in fortunā uifurus sim, qbus illa me sternere
 ac conficere adorta est, eius etiā copias, haud
 aegre p̄culcaturus, quas bona pars hominū,
 aut certe pars maxima, cū stupore suspicit.
 Quorū enī telorū ictibus improuis percul-
 sus primū erā, & penē labefactatus, ea ipsa
 rela stati atq; subsistere cœpi, & in pedes eri-
 gi ac confirmari, uitalibus haudquaquā hæ-
 sisse intellexi, aut alte descēdisse, summa tan-
 rum innocue strinxisse præcordiorū sensi,
 rumultūq; magis animum, quā uulnere
 confauciasse. Nec tamē illud non memini, 3. Reg. 30.
 ne gloriē accinctus, ut discinctus, quod sa-
 cer auctor inquit. Quare uereor, ne p̄posi-
 to meo nondū plane exorsio, mihi ita gra-
 tulari

ulari uidear, atq; si omnes meas ratiões de-
 rextas absolutasq; haberē, belliq;, quod mi-
 hi fortuna indixit iādiu, & cōmisit, ob id se-
 curus esse, quod uno aut altero rerū aduer-
 sarū conflictu decretū iri sperem, uel quod
 egregiam quandam fortitudinem ad extre-
 mum in eo exhibiturū me cōfidam, quod
 non tā humanæ uirtutis, quā arrogantis
 est, & Stoicæ uanitatis. Tibi autē Frater, quē
 admodum negociū hoc succedat aut pro-
 cedat, non satis ex literis tuis intellexi, quarū
 non hoc erat argumentū. Hoc scio, nisi ex
 æquanimittatis gradu, quē tandiu occupa-
 tū constāter insedisti, leui molestia deiectus
 es, euentūq; incōmodo, nisi rationē istā lon-
 go usu cōfirmatam, nouus hic tibi casus ex-
 cussit, & abstulit, qđ fieri uix potuit, nō ma-
 gni operē consolatione mea te aut cuiusquā
 egere. Noui æquitatē istam animi, memini
 te aliās fortunæ tragulis alijs atq; alijs ictū,
 nec tamen unquā uel afflictum, uel turbu-
 lentet cōcussum. Quodq; nūc apud me for-
 tunę iniuriam questus es, fecisti id tu quidē,
 nimirum æquanimittatē mihi magis laban-
 tē, ut confirmares cōmunitate sortis, quā,
 ut ægritudine animi tui leuares, ac lenires cō-
 memoratiōe doloris. Sciebas me annos iā
 plus quatuordecim ita ualitudine cōfficta-
 tum,

tū, uel conflictari potius, propè mensibus
 ut alternis animū desponderim, aliq̄t etiā
 annis in diē, in noctēmque uixerim, dolore
 noxāq; noctu grassante p̄cipuè, insomnis
 que interdū iugulū appetente tumultuosè,
 sæpè adeo, ut postridiē incolumē me mira-
 rer, & nunc etiā miter, nec inter superstites
 me magis, & mortaleis, q̄ inter manes mor-
 tuosq; censerē. Cuius inualetudinis tēpus,
 & si mihi multū hilaritatis è fronte, alacrita-
 tis ex anio, festiuitatis in occurſu, urbanita-
 tis & comitatis in cōiuctu, exemit & deterſit,
 gliscentē etiā in dies literarum amorē, uitæ
 alioquin abiectæ retinaculū, discendiq; con-
 tentionē retudit & infregit, tamen non ul-
 quequaq; iners mihi, atq; calamitosū id fuit,
 neq; omnes rot annorū dies, ideo attris cal-
 culis numerandos censui, etiā si uix centesi-
 mus quisq; mihi purus ab eo morbo fuit, ut
 sæpè testatus sum, stupētibus medicis, qbus
 nunquā (ut opinor) fidem feci tanti mali,
 cuius exēplū non meminerunt. Nam præ-
 terquā, q̄ scripta mea, qualia sunt ea cunq;
 intra id tps ferē instituta, orſa, & ædita sunt,
 etiam hanc uitam tam obnoxia pro nihilo
 ducendā esse didici, experimentoq; cognos-
 ti, ut cuius dies & noctes, earūmq; momēta
 singula ad functionē cedūt extremi, tumul-
 tuosiq;

DE CONTEMP. RERV

tuosiq; fati, qd omnes auersamur. Id quod
 & si philosophia docet, quæ mortis est ipsa
 cōmentatio, euentūq; & exēpla quotidiana
 oculis subiiciunt, multū tamen altius, multū
 eūmq; stabilius in animis hūanis perfidunt
 documēta monumentāq; quæ tam præsent
 reis repente sçq; subinde cient tumultus. Sic
 aut sunt res humanæ, eaq; est uis & ratio ca
 suum & euentuū, ut pro hominū opiniōe,
 & ratiocinatiōe ad quos eæ res pertinet, cō
 mode uel incōmode cessisse uideantur. Ut
 eni ratiōe eius, quod acciderit inieris, ita id
 ferè in utramq; partē ualebit. Quo fit, ut si
 quis dono quodā diuino, atq; etiam uberrī
 mæ cuiusdā uirtutis largitiōe, hoc affec
 tus esset, uitæ, ut degendæ rōnē scite subdu
 cere, ac colligere posset exacte, in eū utiq; nul
 lū fortuna ius haberet. Ita quā late patere uis
 demus, & in omnia penè fortunæ ditiōe,
 qua sacra, qua p̄fana, non iure ea nature, sed
 hoīm errore, moribūsq; constituta est. Cū
 uero huiuscemodi uirtutis, ac prudētiæ rara
 iam sint exēpla, & penè inuisitata, secunda
 fors utiq; primæ uicē obtinet, foelicissimæ q;
 sortis esse cœpit ita ratiocinari, ut plurimos
 calculos aut notas plurimas nūerorū in de
 xtra & candida parte abaci colloceamus, si ta
 men rōnē ob id subducimus, ut ex ea sum
 mam

FOR
 mīa fūcā
 reū atq;
 p̄profite
 am atq;
 us can d
 porell, c
 ra quo
 dū &
 tiūsq;
 rigle
 aur a
 nant
 per iu
 finger
 Age n
 subm
 sacra
 incu
 bus re
 fortun
 tra, ord
 rāmq; n
 duo ian
 strumēa
 qui boni
 cernitans
 multa in d
 hūc recep

mā fati tādem ipsi colligamus. At hoc cum
 recte atq; ordine facere philosophia doceat,
 & profiteat̄, nimirū eā nos colere omnifari-
 am atq; obseruare debemus. Nā quod tuti-
 us tandē suffugiū humanæ infirmitati esse
 potest, quā si in id se cōtulerit præsi-
 diū, in tra quod missilia fortunæ nō nisi casta deci-
 dūt & languida: Quod maius ho mints ala-
 tiusq; fastigiū, quā sub illa cœli rapida ver-
 rigie cōstitutū, casibus tamē aut temerarijs,
 aut ab ortu, occasu, situ, contuitu syderū ma-
 nantibus, nō ita esse obnoxii, quin sui sem-
 per iuris anius, sui sit arbitrij ac iudicij ad cō-
 fingendā sibi conformādā q; fortunam.
 Age nunc contra. Ecq; humilius, abiectius,
 submissius, ecq; deniq; indignius hominis
 sacramēto, quā hominē obnoxijis quidē
 incunabulis ortū, sed à Deo statim natali-
 bus restitutū initiatiōe lustrica, ius deinde à
 fortuna petere temeraria, atq; ipotenti arbi-
 tra, ordinis, discriminis, delectus hominū re-
 rumq; nescia? tum poenā præmiūq; (quæ
 duo sunt p̄cipua mundi administrandi in-
 strumēta) non ex iuris præscripto, nō de æ-
 qui boni q; sentētia, sed sortis suffragio, sed
 temeritatis alea distribuēte. Porrò aut̄ cum
 multa indigne moribus hoim errorēq; pu-
 blico recepta sint & cōfirmata, tum longē
 illud

Duo præ-
 cipua mun-
 di adminis-
 trandi in-
 strumēta:

DE CONTEMP. RERVM

illud uideretur indignissimū, quod prouidē-
 tiæ sæpè attribuimus id, quod temeritas ca-
 suū aleaq; ediderūt, cū interim diuersissima
 sint natura, prouidētia ac temeritas. Atq; ea-
 rum rerū cæcas esse causas, nunc autumant
 ferè Theologi, intra caliginē multā iudicio-
 rū Dei conditas. Quasi uero functiōes pro-
 uidentiaē circa ista terrena concretāq; consu-
 mātur magna ex parte, diuinūmq; sit opus
 ima summis, non dico permiscere, (id enim
 non dubiè Dei est prouidētia, quæ hac ratio-
 ne condidit id, quod uniuersum dicitur, a-
 ptēq; coagmentauit) sed ita confundere, ut
 sursum deorsum sit ordine rerū inuerso, &
 prepostera digestionē partiū, ut nec pes, nec
 caput cōpareat suo loco, iusq; distributiū
 præposterè sit constitutū. Ita ne uero, ut etiā
 extorres sint Aristides, & esuriāt: Socrates &
 Phociones supplicijs extinguantur capitali-
 bus: Sylla omniū propè hominū sæuitiam
 improbitatēmq; suppressus, cognomētum
 Fœlicis nō Dictator, non priuatus, nō post
 mortē tectā amittat: ut hodie tam sit quisq;
 ferè copiosissimus atq; existimatissimus, q̄
 est ab eruditioē morūmq; probitate alienis-
 simus: ut ij fata mundi regant, summāmq;
 rerū sapiēssimè moderentur, & pro arbitra-
 tu suo uersent, qui nec artes ciuiles nouerūt,
 necho

nec hominum uitorumq; delectū deniq;
 ut doctrinæ elegantis & decore professio,
 morū cōstitutio, reipublicæ charitas, nullo
 loco sint, nullo numero, hætenus quidem
 certè ut ad gerendos honores commodaq;
 accipienda, prophana, sacra, religiosa uale-
 ant. Postremo ut mundus, qui Græce nos *κόσμος*,
 men habet ab ornatu & ordine, & rerū di-
 stinctione, certis, ratis, concinnis ordinibus
 descripta, tanta iam indignitate, licentia, de-
 formitate, indecora ordinum perversione
 nomen illud suum decorū amiserit & au-
 gustū, nec iam mundus, sed orbis iners sit
 et inconditus, duntaxat quod ad centrum
 eius pertinet. Nam, proh diuū hominumq;
 fidem, quid tam præposterum esse, tam cū
 prouidētia diffidere potest, quàm quod de-
 cus uitæ, ornamentum regnorum, columē
 rerumpub. scientia & facundia Herculeo
 nodo cōplexæ, moribus consentaneis con-
 dita & expolitæ, ingenia excellētia, nume-
 ris cōpluribus exculta & locupletata natu-
 ræ & doctrinæ, pro cuiusq; sæculi regionisq;
 captu, inter inertes, plebeios, in ordinemq;
 coactos fere iacent per conuenientiam pub-
 licam ac principum, & fortasse per factionē
 paucorum, ne in classibus quidem ultimis
 locum habent, nisi tot tantq; uirtutis natu-
 B ræq; in-

DE CONTEMP. RERVM

atq; insignia turpiter, obnoxie, supparasita
 bñde fascibus submiserint proterue in soles
 scentisq; potètiæ: In quibus omnibus id de
 mum mea sententiã opus est prouidentia
 luculentũ ac mirificũ, quod in tanta, tam
 da, tam turbulenta caligine errorum, tamẽ
 religio, pietas, iustitia, æquitas, atq; innocen
 tia permixtæ & ueluti obrutæ, suam digni
 tatem, suũmq; splendorem obtinẽt senten
 tia populari, tanto etiam illustriorem, quan
 to lumen intèsius fulget in tenebris quam
 densissimis. Quis est enĩ adeo perditus, ita
 facinorosus, quẽ sanctitatis atq; innocentia
 nomen, non aliqua ueneratione ac religio
 ne ita obstringat, ut malẽ mentis impetum
 inhibeat aut infringat: Quicquid autẽ sce
 lerum, flagitiorum, indignitatum, piaculo
 rum quotidie existit noxa passim bacchan
 te, quicquid anceps ac cõtingens rerum exi
 tus edit, quicquid naturarũ cœlestiũ sphæri
 carũmq; defluxus exprimit, quod necessita
 tis instar habere dicitatur ob uehemẽtiam
 effectus, id ad prouidentiam referendum
 censeo, duntaxat ut conditricem, omniũq;
 rerum causam remotissimam & primari
 am. Quippe quæ creatis à se rebus suisq;
 opificijs à principio uites æternas atq; effe
 ctus quis

ctus quibusq; suos & peculiare indidit, mi-
 rificos sanè, sed haud scio an indeprehen-
 sos ingenijs humanis. Quemadmodum
 (nisi fallor) prouidentia diuinæ opus esse
 perhibetur quicquid bene secusue admittit
 tur ab unoquoque nostrum aut in se aut in
 alterum, quanquam alia sint causæ com-
 plures intermediæ & admotæ, quibus in
 ipsis liberum arbitrium uice sua fungitur,
 ad quarum effectiones prouidentia plerun-
 que patientiam miro quodam modo atq;
 indeprehenso accommodat atque commu-
 nentiam diuinis utique modulis attenpe-
 ratam, non item afflatum & assensum. Ta-
 met si in magnis rerum temporumq; incli-
 nationibus, in expiandis sceleribus publi-
 cis aliqua insigni clade, in priuatis etiam in-
 terdum piaculis conspicue uindicandis, in-
 tuendis denique aut tollendis uniuersitati-
 bus destinaram Dei prouidentiam rerumq;
 propriam experimur, tantumq; non cerni-
 mus oculis ac sensu percipimus, cū ita uisum
 est & libitū Deo optimo maximo, à cuius
 haud dubie iustitia & clementia tantarum
 rerum causæ cæcis quibusdam ductibus &
 in alto prouidentiaë abditis proficiscuntur,
 & manant. Hoc prisca animaduerten-
 tes uiri ingeniosissimi, ueræ quidem ipsi

B a pletatis

DE CONTEMP. RERVVM

pietatis imprudentes, sed tamen numerum
 illud unum summumque olfactantes, Deam
 quandam nomine Adrastian diuinitate re-
 ligionemque donarunt. Quo figmento intelli-
 gi uoluerunt animaduersionem diuinam, in
 eos uindicatam qui superbe, arroganter, in-
 solenter, tyrannice, scelerate, perfide, proter-
 ue in uita uersabantur, nomen ex eo sortitam
 quod nullus animaduersionem eius uitare
 effugeretque possit. Eandem etiam Nemesim
 cognomento uocarunt, eo nomine diuis-
 nam iram significantes, tanquam inuidia
 instinctam ac percita in eorum euerfione,
 qui rerum successu insolescentes, & fortu-
 nae indulgentia corrupti, impotenter effe-
 runtur, eo usque fastu atque insolentia erumpen-
 te, ut humanae ipsi conditionis non memi-
 nerint tot casibus obnoxia. Mihi uero uide-
 tur prouidentia functione quadam uberiore,
 ueluti que cura precipua animis humanis in-
 cumbere, in hisque immorari, ut simplicibus
 substantijs suapteque natura abstractis, & ad
 similitudinem Dei conditis ad intelligentiam,
 licet cōsociati sint corpori & illigati. Quod
 si porro conditionem, hominis spectemus
 ex quo natura nostra cum diuina cōsocia-
 ri coepit, cum scilicet caligine ignorantiae
 discussa, ueritas ipsa sese protulit, uiaque nos
 bis sapien-

bis sapientiæ tradidit & præiuit, inuenie-
 mus (ut opinor) hominem mortalem eun-
 dem & immortalem natum, ita in mundo
 statutum esse à Deo & æditum, quasi athles-
 tam in arena, ea lege & conditione nascen-
 di in mediū prodeūtem, ut put sors exierit,
 aut occasio rulerit, aut tēporis, ordinis, alia-
 uē quæuis ratio qualitasq; postularit, itēq;
 ut æquitas agonotheratū iudicūq; aut rur-
 sus iniquitas imprudentiæ uē fuerit, in hoc
 aut illud ipse certamen aut plura, in durum
 aut facile oblectatorē incursum sit, & fa-
 cile aut ægre labore perfunditur, non eor-
 dem ille quidē exitu, nec pari honore igno-
 miniæ, præmio suppliciōe, sed pro mo-
 do exhausti certaminis exantlatiq; laboris,
 ijs qui rectē & gnauiter, aut detrectati &
 auersati, ijs qui molliter & in compositē de-
 functi certamine fuerint. Huius porro certa-
 minis & arena huiuscemodi opifex est
 prouidentia, architectiq; rationem obrinēs,
 Agonotheris etiam ipsa summa, rei q; totis
 moderatrix. Hoc enim sibi theatrum in-
 struxit Deus, in quo tanquam delectum co-
 piarum suarum factitaret. Verum munus
 id Deus nō tam suo ductu quàm auspicijs
 administrat suis & imperio. Itaq; legatos su-
 os & præfectos primū habuit acres homi-
 nes ex

DE CONTEMP. RERVM

nes ex familia sua delectos, quafiq; è finu p^latos prouidentia, quos huic muneri prouinciatim destinauerat, quibus etiam leges ponendas, constituendosq; ritus atq; uendos mandauerat. Summa aut administrandi huius muneris, fungēdiq; certaminis, cū in præmiorum pœnarūq; distributionibus duobus quasi cardinibus regendæ huius uniuersitatis uertatur, disciplinā eā esse uoluit summam & præcipuam de elogijs diuinis eorūq; traducibus descriptam & consecratam, quæ Pontificia iura uno nomine uocantur, iuris civilis ac prisca quæ ad eius fieri potest æmula. Ab his fontibus æquitas distributiua auctoritatem suam maiestatemq; & adepta est olim, & diu conseruauit. Sed ut sunt res humanæ natura cōparatæ, & in deterius procliuq; potissimam huius functionis partem fortuna uendicauit sibi & retinuit principum hominum culpa, qui quod uirtuti debebatur, muneris ipsi sui fecerunt & liberalitatis. Ex quo ueluti fonte iniquitatis, tanta indecentiæ, dedecoris, fœditatis, indignitatisq; colluuiō orbem nostrum inundauit in sacris & prophanis, ut iam uirtus non plaudenda, non palmaris in theatro, sed deiecta & exacta explosaq; esse uideatur. Hæc culpa, hic error, hoc caput, quo

quo ex capite malorum omnium Ilias, errorumque (ut ita dicam) Odysea emanauerunt, incrementumque sensim habuere, & progressum quem uidemus. Indidemque error ille ortus est, ut temeritas fortunæ & propudium (ut plane loquar) administrationis summæ rerum, auctoritatem sibi mutuerit è cœlo quasi affinis prouidentia. Accedit huic culpæ uel arreptit potius ueterator ille Scygius, errorum nostrorum architectus & adornator, rerum quamlibet compositionum interurbator, quamuis fixarum legum labefactor, qui quod ipse in ordine cœlesti decorèque acquiescere nequirit, è sublimi deturbatus est, in tartarumque deiectus. Hic fortunæ olim diuinitatem, nunc (quod demum potuit) auctoritatem ita afferere instituit, ut fortunæ largitio prouidentia benignitas esse credatur, & pro augusta illa uenerandaque prouidentia (si diuis placet) pseudopronam laudemus, auctorem eorum quæ temere, perperam, & conscelerate fiunt. Iam uero, quum diuinis eloquijs testatū habeamus & persuasum, experientia in super cognitum & perspectum, uitam humanam partim pugilici certaminis (ut dictum est) instar esse, partim iustæ

B 4 militiæ

DE CONTEMP. RERVM

militiæ similem, eosq; longius à discrimine
 abesse. extremaq; et horrenda internicione,
 qui i castris labore ac calamitate cinctis ara
 merent in mœrore, ne ipsa quidē ante per
 soluenda, quàm extrema peracta sint sti
 pendia, militesq; Christi sigillatim missio
 nem obrinuerint, quā uix fas est ipsam fla
 gitare. Quid est tandem quod queri iure
 possimus? An quia nos providentia, tento
 ria aut stationem habere, opusq; ibi facere
 aut præstituit olim, aut finit nunc, ubi ægre
 & cum tumultu munera obeuntur. At id
 sit imperio & auspicio summi ducis & ser
 uatoris, qui ex eo imperator est cōsaluta
 tus, quod signum mœroris in locum illum
 editum atduumq; multo cum sudore per
 tulit, unde tesseram salutarem petimus ue
 nerabundi, ab ærumna nomen habentem.
 Nempe in ijs stantiis, cum ipse non nescius
 esses multa iam me æstiuā hybernāq; egisse
 nō satis æquo placidōq; animo (identidem
 enim me quāsi oneri ingemiscentē memi
 nisti ac uidisti) q̄ me nūc redigeres ad æquis
 tatē animi, de industria fecisti, ut te mihi lite
 ris uelut manipularē adiūgeres, in cōtuber
 niūq; adopreres. Quæ tuæ literę cū in nego
 cio subacerbo animi quandam suauitatem
 resipiāt inter querelas retentā, mihi ipse nō
 succens

succensere non possum in hac conscientia.
 O me miserum, qui multis iam stipendijs
 id assequi nequeo, quod in rerum minus se-
 cundarũ tyrociniõ olim tu adeptus (ut me
 mini) etiam nunc retines, ut sentio. Nam
 cum natura inferiores animi uires mihi de-
 derit, quã ut despiciere imperus aduersa-
 rerũ queam, nec fortuna faceffere mihi ne-
 gocia desinat, (cædia enim eius infesta per-
 tuli propè iam, ex quo certò memini, cum
 adolescentulus essem, crebra, uaria, orna-
 menti s̄q̄ meis incõmoda) in locum quen-
 dam sane æditum ipse, ut conscendam, ne-
 cesse est, quem in locum minus certos ictus
 ac liberatos habeant eius pila, simul unde
 propior sit receptus ad præsidium philoso-
 phiã. In quo ego, si quando castellum aut
 propugnaculum nactus fuero, Deo benè iu-
 uante, securitate iam succinctus, in numen
 istud tetrum fortunæ probra ad satietatem
 ingeram. Sed redeundũ ad rem. Age esto,
 ut fortuna quietis meã studiosã semper in-
 terpellatrix, animum (ut opinor) exosa in-
 ternis bonis, quã dicuntur, longè plus tri-
 buentẽ, quã externis & fortunã, ita nunc
 mecum redeat in gratiam, ut quod hinc est
 intercapedinis ad fatum meum ultimum,
 liceat mihi curis, angoribus, egrotatiõibus,

B 5 atq̄

DE CONTEMP. RERVM

atq; ægritudinibus uacuo, quasi diem unū
 festum agere, uacationē tædiorum mæro-
 rúm; præstantem, num debeam protinus
 hanc conditionē arripere & amplecti, ut fœ-
 licem me facturam haud dubiè & beatum
 Equidem nō arbitror auctorem te mihi, &
 suaforem futurū, ut qui probè noris indul-
 gentem homini fortunā atq; obsecundan-
 tem, sepius maleficam fuisse damnosā; q;
 quā aduersam & infestam. Neq; nunciata
 ad normam inspiratæ philosophiæ exigo
 oraculī sue proditæ, cuius tu in primis do-
 gmata ueneraris & amplectere. Loquor
 ipse ad captum cōmunis prudentiæ, cuius
 expertes quoq; literarum compotes sunt &
 capaces. Nam nostrorum philosophorum,
 qui ex secta germanæ sapientiæ astruūt sua
 decreta, ut qui s; maxima cum auctoritate,
 summō; scholæ piæ assensu de iure diuī-
 no responsitauit, ita ominosum esse maxi-
 me fortunæ, fortunatorū; nomen ferè
 censuit & infautū. Constatq; inter aucto-
 res salutaris doctrinæ consulissimos, tam
 diuersam esse appellationē istam à uia mor-
 talitatis ad immortalitatem ferente, quā
 delitiæ Sybariticæ, uitā; numeris omni-
 bus uoluptatis hilaris atq; festa, à uita remo-
 ta est ærumnosa atq; cruciabili. At huius ipsi
 us ui

FOR
 us uita in
 stamine a
 prudenti
 & compl
 ipum, p
 rum arti
 cam uer
 numen
 deatq;
 dum o
 nis gest
 solent,
 præcep
 institut
 proph
 est alla
 seas, t
 mem
 si mor
 uoluzi
 benas t
 te omni
 cupe sol
 nonne h
 cuius: qu
 eandem b
 ipsa uelut

us uitæ insignia pro sacro amuleto & gestamine alexicaco, optimus quisq; hodie & prudentissimus libens exofculatur, gestat & complectitur. Quem enim regum, principum, primorū, eorūmq; omnino, in quorum attrijs fortuna uim suam sanè mirificam uenditat & ostentat, ac propemodum numen nomini suo asserit, non pigeat, pudeatq; sanctius quippiam magisq; luauandum ducere, quàm CHRISTI seruatoris gestamina, quibus os oculosque lustrare solent, exuias scilicet ipsius sapientiæ, cuius præceptis, interdicitis, consultis, exemplis, & institutis, reipublicæ summa qua sacra, qua prophana, instituta est, & confirmata. Nec est ulla pars reipublicæ, ut omnia percenseas, in qua huius doctrinæ non acris sit memoria consignata & consecrata, etiam si mores rursus in licentiam uetustam reuoluti sunt, eorum utiq; incuriam, qui habenas rerum tenent, noxa stygia excipiente omnium illa quidem occasionum aucepe solertissima. Proh diui immortales, nonne hoc, si foretin terris, rideret Democritus: quæ nos augusta, sanctifica, hoimq; tandem beantia ducimus & fatemur, hæc ipsa uelut auersanda fugimus & repudiamus.

DE CONTEMP. RERVM

mus. Verum illa errorum satrix noxa, exitia
 biliúmque rerum conciliatrix, fortunæ diuis
 nitatem lege pœnitentiæ mœrētis abroga
 ram, scitis cupiditatis ambiōisq; relatis ite
 rum esse iussit. Itaque furoris atq; amentia in
 star est, si recte æstimetur, quod cum quisq;
 præ se ferat, & dicitur se in uerba Seruatoris
 adactum, nemo etiam aquæ & ignis cõmu
 nitate dignum esse censeat, qui nõ huic ipsi
 duci se auctoratum, atq; in fide esse eiusdem
 profiteatur, uniuersi q; quotannis cum ras
 rissime, pleriq; sæpius ad tentorium eius sa
 cro sanctumq; augustale conueniant, solène
 sacramētum mystica dape cœlestiq; instau
 ratur: uix interim unum & alterum inueni
 as, qui uiam illam arduam inire uelit, sudan
 ti demum & algenti permeabilem, quam
 ipse nobis præmonstrator præiuit. Atqui ijs
 qui in fidem fortunę se suāsque fortunas con
 ferunt, nihil quicquam negocij esse potest
 cum CHRISTO in hac uia, aut cõmercij,
 ut ne affectis quidē illis IESV Christi fuit
 olim cum fortuna, ne esse quidem hodie
 quicquam debet nobis, si illorum nobis in
 stituta cordi sunt, eorúmque sanctitatem bo
 na fide colimus. Siquidem cum IESVS
 ipse CHRISTVS paupertatem, inopiã,
 calamitatem, ærumnam, confuscationem,
 mœro

FORT
 mæroren
 licatis uita
 nerit, qu
 fortuna
 quin si fo
 merum
 igitur n
 stro ph
 religio
 uire in
 quis (u
 posita
 colimu
 sto, illa
 sione, q
 usac le
 ea qua
 patrib
 gibilium
 pelleren
 hasq; per
 ecquem
 præpositer
 acprofiter
 ca, fluxa, &
 ueris, & ex
 borumq; cura

FORTVITARVM. LIB. I. 15

mærorem, uitam lamentabilem, immortali-
 tatis uiam ingredientibus, pro uiatico sta-
 tuerit, quarum rerum auertendarum causa
 fortuna inuocatur, quid causæ est tandem,
 quin si fortunati esse uelimus, cœlestiũ nu-
 merum augere nequeamus? Qua fronte
 igitur nitimur fidem nostrã Seruatori no-
 stro pbare, si uota nostra ac desyderia cum
 religione eius institutisq; discrepant? si ea
 uitæ instituta sequimur, ac persequimur es-
 quis (ut aiunt) uel isq; , quæ è diametro op-
 posita sunt eorum discipline, quos, ut diuos
 colimus ac suspicimus? Hoc illud est profe-
 cto, illa, quæ in fide posita sunt, eaq; persua-
 sione, quam Orthodoxã uocamus, remissi-
 us ac lentius humanos sensus mouent, q̃
 ea quæ oculis atq; auribus alijsq; sensorijs
 partibus percipimus. Quod si rerum intelli-
 gibilium spectra sensus nostros, tam ualidè
 pellerent, quàm rerum uisu, gustu, tactu, a-
 liasq; perceptarum & comprehensibilium,
 ecquem esse putas iudicij, tam infœlicis ac
 præpsteri, quin uecordiam esse fateretur,
 ac profiteretur bona hæc temporaria, cadu-
 ca, fluxa, & imaginaria, æternis, fixis, solidis,
 ueris, & exemplaribus deniq; permutare il-
 lorũq; curam antiquiorem ducere & ha-
 bere,

M
 , exitia
 diuis
 roga
 ans te
 anæ in
 quisq;
 aroris
 cõmu
 uicipi
 fidem
 m ras
 eius la
 olene
 itau
 ueni
 adan
 quam
 quijs
 as con
 potest
 ererij,
 i fuit
 odie
 bis in
 bo
 S VS
 nopia,
 onem,
 mæro

DE CONTEMP. RERVM

bere, sola repræsentatiõe adductos: Nisi uero perindè interest existimationis humane, utrum aliquid in præsentî fruiçiõe positum sit, an in spe potiundi, & longa expectatiõe. Nonne multis in rebus natura cõparatũ est, ut acrius incũbamus animo, in spem rei potiundæ, quàm in re ipsa potiunda & fruenta acquiescimus: Vt cætera nunc argumenta rei desint, satis (nisi fallor) ad iudiciũ esse potest, qd ferè homines animi magnitudine præditos uidemus bonã ætatis partem in arduis rebus persequendis atq; intrastabilibus conflictari & confici, illud demũ operæ precium expetentes, ut beatius atque honorificentius consensescere liceat, imò uero ad senectutem usq; supremã enectos cura & sollicitudine uideas, quo beati, id est, locupletes aut honoribus præditi fessam iam animam exhalent. Nonnullos etiam ætate ac robore florentis uideas æquis ac præsentibus animis mortem oppetere, ea demum gratia, ut sepulchris ossa sua tegantur elogiõ cohonestatis. Tanta uis est immortalitatis, quæ igniculos ciet in animis nostris ad cœlestia suspicienda, si non errabundos oculos aliorum detorqueremus. Mihi quidem hæc & alia huiuscemodi æstimanti, arbitrari interdũ euenit, nihil ante **CHRISTIANITATI** ad

FOR
STI ad
etis ue
quippe
nam co
tenes,
gantes
labyrin
hil alio
rem,
postea
in me
sonæ,
ficos a
rantia
terrã
plinam
ribus
restac
njs. C
stis am
tor exte
ratiões, q
spicilijs u
am, tanqu
nobis licet
eni in abstr
post inegu
uãdi ac my

STI aduentum inuestigabilis ueritate, ab eius uero decessione nihil fugacius fuisse, quippè quam tot ingeniosissimorū hominum conuentus, tot scholæ certatim inquirentes, ac per omnia naturæ uestigia indagantes, cum argumētosos disputationum labyrinthos nequicquam implicuissent, nihil aliud, quàm pro ueritate uestigata laborem, fatigationem, errationem ancipitem posteris reliquere. Deindè cum ipsa ueritas in medium prodijisset sub uelamento personæ, disciplina quidè illa sua effectus mirificos ædidit ad discutiendā caliginem ignorantiae, quā tenebrarū praeses Horcus orbiterrarū circumfuderat. Hanc caelestem disciplinam ueritas è terris decedens, partim manibus traditam, partim consignatā reliquit, restatamq; deinceps locupletissimis testimonijs. Cuius disciplinae uenerandis atq; augustis ambagibus in aeternū consecratae, cum tot extent cōmentarij, tot interpretum enarratiōes, quibus ex ipsis uelut quibusdā conspicijjs ueritatem ipsam eandemq; sapientiam, tanquam in sacrario conditam cernere nobis licet, si animaduerrere uelimus (& si enī in abstruso est ueritas, nec cuiq; obuia, post integumentum tamen eloquij sacrosancti ac mystici nuda iacet ipsa, transpiciendamq;

DE CONTEMP. RERVM

Accuratus
Curiosus.

ciendamq; se præbet, ac penè intuendâ pro
pius accuratis quidem oculis, non item cu-
riosis.) Fit tamen nescio quo modo, nec si-
ne diro stupore, ut tantæ rei, tam uisendæ
spectrum animo nostro non satis adhære-
scat, quamlibet impressisse meditatione uis-
deamur. Nam simul, ut ab eius contempla-
tione digredimur ad actiones solitas, & fun-
ctiones uitæ, rerum utiq; mirabiliû specta-
darumq; simulacra è principatu mentis exo-
lescunt, non aliter atq; fugacia uestigia, leui-
terq; impressa. Quin & eò euasit obliuio,
socordia, stupor, ut homines rerum secula-
rium atq; interituarum prudètes, in rebus
ipsi sensilibus & concretis philosophentur
cataleptice, in rebus æternis solòq; mentis
incubitu perceptis, consideratorem illum
Arcesilam non respuant auctorem in assen-
su summe illiberalem. Tali autè iacto in ani-
mi principatu fundamèto, qui fiet tandem
ut ea cohæreant stabiliter, quæ superextrui
neesse est ad finè adipiscendum bonorû?
Nihil uero perindè ualebit ad despiciendam
fortunæ potentiam & fastum, quam si toto
pectore incubueris ad eam cogitationem,
quæ nulli non est in promptu, forè scilicet
randem cum omniû rerum, quæ in cõmer-
cium hominû cadunt, eadem sit indicatio,
nec plu

nec pluris sit centies sestertium quàm mille
 æris possedisse. Tandem dixit: ceu uero in
 conflagratione illam olim futuram te reij-
 ciam. Breui, mox, propediem, iam iam hoc
 erit, nec minus paucis mensibus quàm annis
 paucis, nec minus cras quàm perendie. Quid
 breuius esse potest? momenta etiã singu-
 la cedunt, nec minus uiro, quàm adolescen-
 ti, seni, quàm iuueni, ualenti, quàm infirmo,
 stanti quàm decumbenti, in pacato, quàm
 in hostico, salubri, quàm pestilenti. Oriendi
 profecto & occidendi conditio omneis ho-
 mines æquat. Censuræ & classis & ordinis
 uitæ tantum comites, in morte desistunt.
 At intra id spatium fortunæ imperium du-
 ditur, et uita controuersos cum morte fines
 habet. Terminos enim fixos nullos esse si-
 nit nascendi conditio misere obnoxia. Quod
 nam igitur illud est tantum, tam exoptan-
 dum, tantopere persequendum, omni ope,
 omni contentione quærendum, quod for-
 tunatos scilicet homines facit & beatos? Heu
 dementia, fortunatos istos fortunatum sua
 rum non pœnitet? Immo uero nos ipsos
 hebetudinis & stultitiæ non pudet, quorũ
 mentis aciem splendor ille inanis & uitres-
 us honorum bonorumq; præstringit, quibus
 fortuna congiaria sua facit? Si tu ista

C magni opere

DE CONTEMP. RERVM

magnopere suspicis, eorumq; compotes
 ob id felices putas, non iubeo te in æuum
 cogitationem producere (quanquam id ue
 hementer ad rem pertinet) dieculam mo
 do expecta, & præsto uel tibi uel illis erit fa
 tum, cum quo extrema sensa subibunt, lon
 ge ab ijs diuersa atq; abhorrentia que men
 tem nunc nostram & uersant & diuexant.
 Dieculam dixi quasi decennium aut altero
 tanto maius spatium (quod raro indulgeri
 ingenti fortunæ solet) cum interim inexo
 rabilis Atropos, dispensatrix interuallorum,
 in annuam fortasse aut binā diem æuum
 nobis proroget, cum certo certius sit unum
 quemq; mortalium simul ut in lucem edis
 tus est, ex edicto mortalitatis perpetuo atq;
 æterno, non magis in perendinum diem
 quàm in crastinum uadimonio esse obstri
 ctum. Ut autem in conflagratione orbis,
 quam etiam præci poëtæ suspicati sunt (cū
 compage soluta secula tot mundi suprenia
 coegerit hora, rerū omnium indicatura ad
 affem reduceretur, atq; etiā ad quadrantē, nec
 quicq; inter opulentia interiret inopiam,
 honorē & ignominia, fortunam & infor
 tunium, sic in morte cuiusq; qui quidē sen
 sum habeat immortalitatis animi, necesse
 est utiq; ut nouis subeuntibus & inusitatis
 recordas

recordationibus uetustæ illæ obsoletæq; fa-
 cessant, nisi si stupor dirus est in quorūdam
 mētibus (quod in nobis abominor) sident
 resq; adeo & iniustæ sunt cogitationes rerū
 mox relinquendarum, ut mortem illi qui
 dem obeant pecudinam. Proinde deceden-
 tibus pristinis sensibus, uoluptatem, hilari-
 tatem, incunditatem, diuitiarum, prædiorū
 rum, prouentuum, honorum gestorum re-
 cordationem atq; meditationem (quæ sola
 mensura est diuitiarum) consentaneum est
 & uerisimile decedere. Ita deinde miserum
 animum de rerum fortuitarum migrare
 possessione, quam manuum, pedum, om-
 niūq; sensuum ministerio quæsitam re-
 tinebat mordicus & perditæ & exitiabiliter
 fortasse. Quare causam haud dices (ut opi-
 nor) quin despicabilis nec prædicanda ha-
 rum sit rerum possessio, quas ne longissī-
 mi quidem temporis usu suas ita quisquā
 possit facere, ut non precarias facultates ha-
 beat, idemq; ueluti fiducia cū fortuna con-
 tracta beatus demum sit & copiosus. Iam
 uero præter casus fortuitos, quantum uim
 maiorem improbioremq;, cui etiam for-
 tunæ subiectæ sunt, quantum inquam de-
 mere precio & æstimationi censet huiusce-
 modi rerum quæ arbitrarie sunt fortunæ,
 C 2 quæq;

RVM
 comperes
 in uuum
 nam id ue
 lam mo-
 llis erit fa-
 omne lon
 que men-
 diuexant.
 aut alio
 indalgen
 in iuxo
 llorum,
 nauum
 tum
 em. edis
 tatio atq;
 m. diem
 se obli-
 pe orbis,
 iunt (cū
 aprenia
 iura ad
 mē, nec
 opiam,
 z. infor-
 tūde lens
 necesse
 inuitatis
 recorda-

DE CONTEMP. RERVM

quãq; ueluti mercede licetur libertatem im-
 proba plagiaria ingenuarum mētium sese
 ipsi mancipantur. Tamen si alioquin in
 harum facultatum æstimatione, non tam
 copia exuberans & redundans, quã utendi
 fruendiq; scientia refert & cōmoditas, be-
 nignitasq; possessoris aut malignitas, qui si
 sibi ipse uni possidet, non humano mōre,
 sed canino possidet, si nec sibi nec alijs, ut
 pleriq; prædicitur, nō possessor est iustus
 sed draco Hesperidum, & custos heredita-
 tis quæ hæredi afferuatur intacta, sin alias
 perperam utitur, foelix esse quoniam pacto
 potest eo bono quod in malum tandem
 uersurum est: At rarissima sunt exempla in-
 culpate possidentium & utentium, ita uis-
 des quid sequatur. Vndenam autem tanta
 ista æstimatio: unde tam acre desyderium
 rerum fortuitarum: Nempe ab errore atq;
 hebetudine sensuum. Quis enim accurate
 intuens & perdendens, non perspicit opes,
 honores, diuitias (quo ueluti pabulo inani
 et imaginario cupiditas humana explere in-
 gluiem suam nequit, ac diram illam famē
 sedare habendi et fruendi) non suapte natu-
 ra bona esse & cōmoda, sed bonorū tantū
 simulacra, ludibriãq; sensuum: Quorum
 ipsoꝝ hullucinatio, quum assensorem sibi
 animi

F O I
 am m
 sunt al
 quibus u
 nem &
 auctore
 dos au
 datis ex
 quum
 huma
 ciunt
 accesse
 cōstitui
 ne hor
 tur sum
 actione
 ordine
 Chit
 sapien
 Nemo
 nili me
 Nempe
 impedit
 agre spe
 labore ac fa
 cipiam atq;
 rerum curam
 possident
 agere eas

animi mentisq; principatū asciiuit, hominē
 statim alligat culpa atq; errore capitali. Nā
 quibus in rebus Deus & natura inspectio-
 nem & arbitratum rationis esse uoluerunt,
 auctore ipse cupiditate ad sensus aut stolis-
 dos aut stupidos iudicium reijcit. Ita ex cor-
 datis excordes fiunt homines, tum scilicet
 quum huiusmodi illicijs cordis ac mētis
 humanæ corrupti, iudiciū præposterum fa-
 ciunt, honoratissimo utiq; loco ponentes
 ac cēsentes ea sæpè quæ infimi ordinis sunt
 cōstitutione naturæ. Quum aut in opinio-
 ne hominū sursum deorsum sit (ut aiunt) et
 rursum prorsum, uix est utiq; ut in eorum
 actionibus & consultis quicquā recte atque
 ordine statuatur. Quo modo igitur nos
 Christi factis inidati, præmōstratorē ipsum
 sapientiæ, salutarisq; uiæ ducem sequimur
 Nemo est enim qui non id habeat in uotis,
 nisi mente caprus est, idq; sperare se dicitur.
 Nempe, ut præposteri uiatores, qui auersi et
 impediti sarcinis eō se peruenturos haud
 ægre sperāt quod aduersi alij et expediti cum
 labore ac fatigatione euadunt. Proinde præ-
 cipuam atq; antiquissimam ipsi potius earū
 rerum curam habeamus, quæ iure optimo
 & possidentur & ad usum habentur, opti-
 mōq; iure eas esse res censeamus, quæ nec

DE CONTEMP. RERVM

sunt ipsæ fortunæ nec principū uestigiales,
 nec cuiusquam omnino potentatus infra
 superos, cuiusmodi sunt dos & instrumen-
 tum animæ, quæ à Deo supernisq; potesta-
 tibus conferuntur, quæq; res aliæ hoc instru-
 mento, cultu & subactione animi, multipli-
 ciq; (ut ita dicam) spiritualis soli uersatione
 queruntur. Quandoquidem hæc propria
 & nostra sunt, si tamen quicq; suum homi-
 nis esse potest, cum interim quæ posside-
 mus omnia, quo iure cūq; tituloq; ea possi-
 deamus, à Deo profecta sint, si ius à capite
 (ut dicitur) arcessere uelimus, ab originēq;
 repetere. Sed tamen esto ut proprium habe-
 re quipiam serui Dei possimus, tam erit cer-
 te unumquodq; maxime hac conditione,
 quā minime obnoxiam causam habebit.
 Atqui eiusmodi sunt, quæ nec homini nec
 fortunæ debentur, quæq; nec tyrannica ual-
 let auferre uiolētia, nec pignerari iudex, nec
 sunt in ea causa ut iniectare ijs manum for-
 tuna possit ut precarijs suis aut fiducarijs.
 Cui etiam libertati accedit, quod ita huius-
 modi pignora possidentur, eōq; mancipij
 iure accipiūt, ut quū eorū usu fructuq; unus-
 quisq; nostrū in uita potitus sit, indeq; large
 ac prolixè benigne fecerit, cū hoc ut nihil eo-
 rū usu erogationēq; detritū sit aut intertritū,
 ad hæc

FOR
 qd hanc
 m
 hanc
 em
 ratur, e
 das & co
 beant, se
 ralem, s
 in hora
 aurina
 non se
 propin
 specta e
 pender
 tens au
 adiecit
 ns, pall
 rerdan
 & sap
 missa s
 arcessere
 tibi bene
 nundæ s
 modo tib
 etiam iam
 sturum te
 vus fuisse
 iam fame

ad heredē etiā aut honorū possessorem do-
 minū non trahat, aut alium quēpiā. At
 bona fortuita seu hereditate deferantur, seu
 emancipētur, seu titulo quocunq; civili que-
 rantur, eo ferē iure sunt ut possessionis affe-
 ctus & comites nec festiuos nec iucūdos ha-
 beant, solitudinem anxiam, merū ilibera-
 ralem, custodiā peruigilē, auaritatē in dies
 in horāsque gliscentem. Tum si quid deperit
 aut interimento imminuitur, si seruando
 non seruatur, si amicus rogat utendum, si
 propinquus cuius fides non admodū per-
 specta est, mutuandum, admetiendum, ap-
 pendendum stipulatur, si uicinus prepos-
 itus aut improbus agri particulæ oculum
 adiecit, quantum inde indignationis, pau-
 ris, palloris, ruboris, ætus enasci potest, in-
 terdūque liuoris: quantum præcipitis iræ
 & sæpe uecordiæ, si iactura luculentior ad-
 missa sit: Fortunam te ueluti iniquitatis
 arcessere ex literis tuis uideo ob ereptam
 tibi bene gerendæ rei facultatem, rei que po-
 titundæ spem incommode præcisam, non
 modo tibi prædatorio iure debitæ, sed
 etiam iam desponsæ. Quid tandem fa-
 cturum te fuisse censēs, si quæstuariorum
 unus fuisses, qui pluris compendium
 quàm fame integritatem atque innocen-

DE CONTEMP. RERVM

tix conscientiam æstimant: Equidem teat
 bitror pro eo ut dolori nunc adluderes
 (quod literis tuis fecisti nullam animi sauci
 speciem preferentibus) superos (prope dixi
 nim) conuicijs insectaturum fuisse, ut mos
 inoleuit capitalis, si secus quid fortuna de
 fortuitis statuerit quod ad nos pertineat, irã
 non ut in ipsam damni aut malefici aucto
 rem importatricemq; noxã, sed in Deum
 diuq; innoxios obuertamus, tum furias
 cieamus atq; intemperias, quibus interdum
 ipsis agimur ac ferimur destitente prouis
 dentia, pœnas nimirum pendentes nimia
 ac perditæ rerum fluxarum friuolaruq; cu
 ræ, Atqui inter illa tergemina ora Cerberi te
 terrimum id esse puto, quod hiãtem illam
 cupiditatem habendi humanæ uitæ exha
 lat, Et Veneris enim titillantjs, & iræ præ
 cipitis patrociniũ qui quis suscepturus, ex
 culare naturæ vitium posset, cui par esse ra
 tio non nisi ægre potest, Infrenis autem
 illa cupiditas & incitata, quæ multos exi
 mios animos tragicis facinoribus conscen
 derasse comperta est & nostrã & maiorum
 & omni denique ætate, nescio improbius
 iudicari debeat, an ab ingenuis & ho
 nestis disciplinis abhorrentior, Quip
 pe quæ nec fines ullos nec numeros mo
 dosq; no

dōsq; nouit, nec quid satis sit, quid quadret,
 quid excurrat, quid exuperet, quid modum
 impleat, quid circūfluat, percipere unquam
 potest. Quo fit, ut undiq; & quoquo uer-
 sus, & ut græci dicunt, πάντη πάντως ine-
 pi, inscīj, absurdi sint, & a cōmodis suis ali-
 orūmq; auersi, nec sui, nec alieni quicquam
 nere habentes, qui bonorū suorum funem,
 aut in capsis condiderūt, aut humi defode-
 runt. Nam per diuos immortales, quid pu-
 gnantius esse potest cum ratione, quid mi-
 nus iuri natura comparato consentaneum,
 quid deniq; propius amentiam accedit aut
 insaniam, quā hominē uiatorem eō dein-
 ceptus amplius atq; amplius ad unamquāq;
 mansionē uaticari, uiatoria etiā uasa anxie
 corrogare, coēmere, ac congerere, quo mi-
 nus minūsq; superest ei uitæ? Eat igitur &
 ualeat Fortuna, donatiuis suis uberrimis in-
 ter eos sese iactet, qui fortunas loculosq; dis-
 tendi, & utilius & amplius esse putāt, quā
 animū lautis moribus, disciplinis elegantis-
 bus, philosophiæ præceptis institui, excoli,
 perpoliti. Quibus ex rebus cū homini hu-
 manitas accedit & induitur, tum uero ratio
 & intellectus natura tantū inchoata, institu-
 untur & consumantur, sine quibus nec ex-
 pedite satis, nec cōmode, nec eleganter pen-
 sum uitæ

C 5 sum uitæ

DE CONTEMP. RERVM

sum uitæ agendæ absoluere possumus à Par-
 cis nobis tributū. Id quod si rectè, si probè
 fecerimus, si agnita fide bona depositū red-
 diderimus, quid causæ est, quin uitam au-
 spicato initam, foeliciter actam, sine quoque
 beato cluserimus & experiendo? Det id de-
 mum prouidentia mihi tandè, ut opus ar-
 bitratu Domini factum sit, & uitæ pensam
 absolutam, nimirum ipse nihil iam ad rem
 pertinere fatebere fortunatus id an fortu-
 nis euersus fecerim. An uero, ut qui seq̃ in-
 structissimus est bonis, nõ modo fortunæ,
 sed etiam naturæ, quæ pluris sunt, ita facilli-
 mè uitam, foelicissimèq̃ transigit? Non ar-
 bitror, ne tu quidem ipse arbitrare, nisi cul-
 tus animi accesserit, & mores ad amissimū
 formati, ad perpendicularum exacti, ad regu-
 lam respondentes. An emendatissime: mul-
 to id minus. Quid igitur ista tantopere ex-
 poscuntur, quæ nihil ad finem bonorū per-
 tinent, etiã si nominis appellationisq̃ furo
 cognitionem huius generis ementiuntur?
 Atqui, si rationem consulueris, harūque
 eam rerum consultam, prudentem, arbi-
 tram audieris, quo minore pomœrio in-
 stituendæ uitæ fines, tuendæ que œcono-
 miæ summam circumscripturo, eò & secu-
 rius & expeditius uitam egero, atque etiam
 compo

compositius. Compone nunc securitatem
 curis, expeditam uitæ rationem, impedi-
 tæ sarcinis acceptorum & expensorū, com-
 positum uitæ institutum & circūscriptum,
 uasto atq; immenso, & statue utrobi men-
 tem atque animum, & frequentius & ple-
 nius esse apud se, secūmque uiuere creden-
 dum sit, & aude de eo addubitare. Iam ue-
 ro animus externæ istius beatitudinis opi-
 nione imbutus, atq; etiam immerſus, quæ
 prorsus terrena est, suoptēque nutu fidens,
 quo tandem modo existere, ac cœlum su-
 spicere potest? Quod tamen ipsum ho-
 mini proprium natura dedit, ut nomen
 græcum indicat, insignēq; discerniculum
 inter animantia. Vel quod alij (si superis
 placet) cum habenas effuderint ferocibus
 illis bigis cupiditatis atque ambitionis, con-
 fidunt, simul ut ad immensi spacij mo-
 dum quendam certum, sibi que destina-
 tum procurrerint, moderationis sese fre-
 nis affectus effrenatos coercituros, quo-
 ro tandem cuique nostra memoria con-
 tigit aut maiorum, ut cum uelis fortunæ
 expassis, & aura obsecundante ultra men-
 tis suæ captum prouectus esset, in uastum
 illud æquor se rapi intelligeret, cum disci-
 mine salutis? Quis unquam in hoc cursu
 nauem

DE CONTEMP. RERV M

navem blandiēte Fauonio aspirantēq; pro
 nectam, retrò inhibere tētavit, porūm q; cir
 cum spectare: Ecquo unquā de homine u
 no & altero audiuimus, qui ita ad summū
 contenti cursus peruenerit, ut illic securus a
 nimo acquiesceret: Artes omnes mechaniz
 cæ (ut opinor) finium suorum summā eò
 conferunt publice priuatimq;, ut corporis
 bus humanis incolumitatē tueantur & præ
 stent, quoad eius fieri potest. Artes autē libe
 rales & ingenuæ, ut animū moribus ijs in
 formēt, qui uacationē ei præstare possint,
 quā fieri potest maxime ab extrarijs inter
 pellationibus atq; obturbatiōibus, quo ma
 gis semetipsa frui mens, securēq; uersari in
 tra præcordia, quasi intra septa sua possit, in
 tūsq; se continere. Siquidē eò pertinere tan
 dem arbitror, quicquid philosophia de con
 stituendis moribus singulorum uniuersō
 rūmq; cōmentata est. Quare quicquid ho
 mo non mente captus consulit, meditatū,
 & agit, & naturę instinctu, & iuris gentium
 astipulatu, eò spectat ad extremū, ut incolu
 me domicilium animo cōseruetur, in quo
 tanquā procul arbitris affectibus & obtur
 batoribus sensibus obire functiones suas
 possit, ac sese ortūmq; suum & finē æstima
 re & cognoscere. Functiones porrò animi
 legiti

legitima, cum sint intelligentiæ sursum spectantes ad opificem animi, qui animû similem sibi condidit, qui eadem fieri potest, ut animus sæcularium cogitationû, quodam quasi gurgite haustus, ibiq; sibi libenter aut suis sensibus morigerans, existere statis vicibus ad procurandû sese queat, ad eamq; viam ineudam accingi, quâ in uia sanè quàm proculcata, tamen redeuntiu uestigia nulla uisuntur: Quocirca animi illi crassi atq; cõcreti, in luto semper herentes rerum calibus obnoxiarum, Fortunam ipsi almam suam & propitiâ colant, cui litare uel tusculo possunt homines geneſeis fortunatas habentes. Mercurium etiam illum circûforaneum & quæſtorium præsentem, fœlicem, propitium habeant, cuius numini Græci sua nomina indiderunt. Nos aut Fortunæ minus reuerentes, de fortunatûmq; incremento non ita ualdè laborâtes, illum agnoscimus potius Mercuriû, quem Logium præſci uocauerunt, tum artium illum quidem humaniorum, tum rationis illustrandę præſidem ac potentem. Hic est ille Mercurius, qui à uis interpretandi atq; indicandi conceptu animi, Hermes appellatus est. Nam absq; eo interuentore foret & interprete, nullum terris cum cœlo cõmercium, nullum mortalibus cum

εγμυε.

DE CONTEMP. RERVM

cum superis pignus cognationis, nulla (ut
 ita dicam) tessera necessitudinis immorta-
 lis fuisset, ne inter homines quidē ipsos ius
 gentium coaluisset, ex quo uelut humanita-
 tis fonte cōuenta, pacta, fœdera, charitatēsq;
 uincula emanauere, retinacula sanè ualida
 societatis humanæ, ciuitatūq; congmenta
 atq; conuenticulorum, è quibus iura rursus
 atq; instituta ciuilia sunt enata, quasi propu-
 gnacula & præsidia destitutæ atq; inermis
 innocentia. Indeq; porro iusticia non orta,
 sed celebrati cœpta est. Quod autē ad me
 pertinet, causam haud dico, quo minus ad-
 uentitia ista bona (sint sanè bona etiā, quan-
 do ex uulgi more ac sensu loquendum est)
 apud inscios, (quæ multo maxima pars est
 hominum) æstimationem suam indicatur-
 ramq; tueantur, locū etiam in censu prima-
 rium obtineant, quando iure moribus ho-
 diernis constituto cum ubiq; fermè, tum in
 Gallia, insciētia, inertia, infantia, bellissimo
 quoq; horum bonorum utitur ac fruitur &
 exoptatissimo. Sic enim necesse est euenire,
 ubi iuris distributiui æquitatē unius & pau-
 corum metiuntur placita Fortunæ arbitra-
 tu. Quapropter istum rerum statum agro
 animo expendere, hominis est imperiti, aut
 rerum æstimationis ignari. Quanto enim
 præstan

præstantius esse censes homini quidem pie-
 tatis recte constituta retinenti, alijs atq; alijs
 in dies incommodis afflictari atq; etiam pros-
 terni, quam successu successum excipiente
 euadere in sopore exitialemq; socordiam.
 Quanto exitiabilis est animu rerum secu-
 datu cumulo, quam ærumnarū obrui. Ex
 illorum natione uideas processibus immo-
 dicis inebriatos, ludibunde loquitanteis de
 immortalitate, in diuinis faceros, spemq; æ-
 ternitatis cum risu cauillanteis, sic uitam æ-
 ternam petenteis, ut Cæsaris olim candida-
 ti petebant magistratus. Et istos nos foelices
 putamus, quos prosperitatis mandragora
 consopitos auceps ille animarum ducat hi-
 laros in exitium. Verum sint illi sanè foeli-
 ces, sua ipsi foelicitate potiantur & acquie-
 scant. Ego in eorum bonotu adeptionem
 contendam & aspirabo, in eaq; contentio-
 ne acquiescam, quorum bonorum questus
 & compendium, non in aduentiorum ra-
 tiõem, sed in profectiorum refertur, ab ijs
 quidẽ certe qui recte & ex fide tabulas confi-
 ficiunt, herilem reuerentiam non exuen-
 tes exuberante profectu. In ijsq; demum
 rebus peculium occupabo, quæ nec in com-
 mercio ipse sunt hominum magno licitan-
 tium, nec prætoris addicentis edicto uenun-
 dantur.

DE CONTEMP. RERVM

dantur. Et quoniã mancipio dantur accipiunturq; in ijs utiq; fortuna nihil suum uendicat, quũ nihil ipsa dare possit, nisi fiducia contracta. Horum aut̃ bonorum possessor solum Deum laudat auctorem, si probe senouit ipse. Quare in eo præcipuè animaduertenda cautio est. Caput est aut̃ rei, ut bona fides inoffenso tenore comiteretur possessionem, & scitis iuris peritorũ magni refert, quo quid q; possideatur animo. Hic mihi respondere (ut arbitror) non grauabere, si te rogem, (cum enim altero genere sis & amplè & probè peculiatus, cum alterius generis ratione semper accuratèq; habuisti) nunt horum bonorũ quinq; minas totidem talentis illorum rependi posse putes? Quid quinquies quinq; talentis? Quid deniq; sexcenties multiplicatis? Non sum nescius hæc & illa te expendere ad Critolai libram solere. Quare bonorum animi lancem ita propendere utiq; censes, ut ne orbis quidẽ uniuersæ possessione subleuari possit, si in altera lance quoquo modo imponatur. Ita uides, quò redeat summa largitionum fortunę, si quis recte ratiocinari didicit. Sed istam inire rationem ñ nequeunt, qui populari ciuiliq; trutina externa bona corporisque pensant. Ceterum cum quicquid facimus

ac con

ac cōsulimus, eo spectare debeat, ut uitæ res
 ste atq; commode degendę instrumentum
 ex eo augeamus atq; tueamur, philosophi
 am (ut opinor) consecrari debemus ac ri
 tēq; complecti, qua nullum est commodis
 us prædariusq; instrumentum rebus, tum
 aduersis, tum secundis fungēdis. Hac enim
 magistra rudimenta rite ponemus toleran
 tiæ atq; æquanimitatis. Hac duce atq; impe
 ratrice instructam (ut ita dicam) aciem sur
 mam cōsiliiorum auctoritatūq; sacratam
 habebimus, accinctamq; commētationem
 aduersus Fortunæ impressionem, quę meri
 tis humanæ constantiam rationemq; oppu
 gnat, & sæpè loco gradūque mouet. Simul
 uero auscultare sacrosanctæ illi magistrę cor
 perimus, distatq; eius ediscere, tantam esse
 discrepantiam inter sensum humanum di
 uinumq; iudicium intelligemus, ut quæ ab
 iectissimæ sunt sortis apud homines, quæq;
 per incendia, cædes, periuria, perfidiam, per
 certam deniq; perniciem fugiuntur, ea au
 thoritate euangelica esse in prima commen
 datione posita, & uice uersa quæ nos, ut in
 primis expetenda beatamq; uitam efficien
 tia persequimur, adeptiq; retentamus, inter
 dum cum certa præsentiq; noxa, illa ipsa au
 thoritate eadem uel nullo numero locoque
 D esse po

DE CONTEMP. RERVM

esse posita, uel lubrico, abrupto, &
præcipiti. Quo sermè efficitur,
ut qui de affluenti possessio
ne rerum fortuitarum
terrenarumq; am
bigūt & con
tendūt,
&
magno
pere laborant,
non ius quidem ipsi
è cælo petere, sed uelut
Horco disceprante non de salu
te, sed de exitio certare uideantur.

G V L I E L M I B V
dai de Contèptu rerum
Fortuitarū Libri pri
mi FINIS.

ERV
rupo, &
ffiam,
effio
n

GV L I E L M I B V D A E I 16
DE C O N T E M P T V
R E R V M F O R T V I T A
R V M L I B E R S E A
C V N D V S.

LAVDERE hic se-
monem Draco fra-
ter potuiffem, nec
inepte (ut arbitror)
nec præpropere, ni-
fi me rursus in altū
admiratiōis quidā
æstus stuporiſq; ra-
peret, reputantē ſci-
licet quanto ſe piaculo ſclerēq; obſtringe-
rent, n̄ quos intellectum & mentem inſtat
quoddam diuinitatis, & ad fruēdam olim
diuinitatem participandāq; producta ac
procreata, poſthabere ijs rebus non pudet,
quæ iure tantū gentium cenſentur, non etiā
naturæ. Neq; enim uideo qua fronte, qua fi-
ducia, qua ratione, quibus ex cauſis deſenſi-
onem ipſi exorſuri ſint ante ſummū tribu-
nal, præſertim in conſpectu & corona ſatela-
litij ſupernatis & infernatis, quod Deo iudi-
canti apparere credimus in quæſtione capi-
tis. Ecquid fortaffe præſidij in eo eſſe confi-
Dunt,

DE CONTEMP. RERVM

dunt, si excusanda summa dirāq; igno-
 rantia, summi atq; ultimi supplicij damnatio-
 nem deprecabuntur: Credo (ut est Dei cle-
 mētia in mortales propensa & facilis) non
 nihil id nobis apud Deum ualiturū, præser-
 tim cum Deus muneris sui fecerit, quicquid
 recte ab homine consultitur, ac statuitur in
 summam suæ salutis, fieriq; nequit, ut qui si-
 bi in sese spem salutis esse existimari, non
 crimine quodam se alliget imminuta ma-
 iestatis diuine, usque adeo manca, destituta,
 cassaq; omni suo præsidio natura est homi-
 nis, cui facultatibus lapsæ in reatu primi pa-
 rentis, libera tantū uoluntas relicta est subsi-
 dium salutis in CHRISTI piamento po-
 sitæ. Sed tamen si ueniam sperare ijs lice-
 bit, qui in ueritatis contubernio educati &
 alti, ad ueritatis scita atque responsa, quibus
 sacra scater & exuberat doctrina, quibus sa-
 cratum concionum loca quotidie circum-
 sonant, deniq; quæ nobis sacrosanctis canti-
 cis quotidie inculcantur, auribus & corde
 occalluerūt, quid illis non sperandū esse di-
 cemus, qui abditis in locis, aut longissime
 remotis à sacro contubernio degunt: Iam
 si eos, quos aut casus, aut nascendi conditio
 uel in exterioris insulas, uel in continentes
 abstrusas amandauit, eo nomine execra-
 murac

mur ac despuimus, quod CHRISTVM
salutis auctore parentemq; non agnoscant,
nec in fidem eius se cōferant, quæ (malum)
recordia est in eo nobismet ipsis indulgere
blandiriq; , quasi ipsam sapiētiā , ipsumq;
Dei filium cœlestium rerum æternarūq;
potentem & arbitrum , in oculis gestemus
& feramus? Quid enim hoc eos subleua-
bit, qui p̄ceptis eius non obtemperant, &
eius doctrinæ dictōq; audientes se non præ-
bent: Nos incunabulis doctrinæ salutaris la-
tati, in sinu & inter ubera recte sentiētis phi-
losophiæ aliti (quod geminū est instrumen-
tum ecclesiæ,) cuius auctoritate sanctissima
de diuinis persuasio nititur, ipsa insuper cō-
probata elogijs tot iuratisimorum testiū,
qui non ex prisco ipsi more testandi censen-
diq; , ita sese arbitrarī, aut ita sibi uideri, sed
ita esse planè palām cum asseuerarent &
contenderent. (O magnam, o mirificam,
o memorabile uim numinis) cupide quo-
que fecerunt capite, ut caerent, nos in quā
ea doctrina ueritatis à pueris omnes per æ-
tates imbuti, quo prætextu eximi tantæ no-
xæ poterimus diræ detestandæq; ignoran-
tiæ: Etenim per ipsam Dei filium, per ipsam
Dei sapiētiā, quid aliud nobis oracula sa-
piētiæ, tum prisca, tum recentia, tum sic

D 3 gurata,

DE CONTEMP. RERVM

gurata, tum simplicia inculcant, quàm sæculi, uoluptatis, cupiditatis, captiones, fraudes, imposturas, blanditias, circumscriptiōnes & illicia, ut uitemus, ut caueamus, ut prouideamus, ut auersemur? In tanta autem turba pestium, qua uita circumfessa est, nihil perniciosius esse animaduerti cauillis, commentis, & sophismatis cōmunis prudentiæ, quæ tanquam iuris humani prudens, & uitæ commodorum cōsultissima, audet ipsa sibi de omnibus ad hominē pertinentibus responsitare, eaq; fidenter statuere, quæ pugnant cum ueritate, quæ q̄ per diametrum opposita sunt doctrinæ sacrosanctæ. Quo in errore atq; piaculo licenter peruagante in nostro quoq; orbe cœloque illustrato doctrina ueraci & germana, quis non uider conuiuere & dormire planè, quasi que assentiri publicarum excubiarum summam, ut fidem Academicam magis, quàm ratam & Apostolicam agnoscere eos putes, qui caput ac decus pietatis esse deberent? Quo euenit, ut reptilis ille perduellis animorum internicio, diffeminandis alijs atque alijs erroribus & uitijs, quasi uenenis per orbem spargendis, pro arbitrio suo graffetur, quibus infectus ac perimbustus is sensus, qui communis dicitur, syncerum

rum Deicultum iustamq; religionem exu-
it. Cum tamen legis diuinæ capite primo
sanctum sit, hæc totam sibi animam, totam
spirituum sedem, & uitæ deniq; totam offi-
cinam poscere, cum omni animi, mentis,
intellectus intentione. Conferamus nunc
pedem cum ueritate, & uideamus an fieri
possit, ut qui Fortunæ numen aliquod esse
putant, idq; propitium sibi esse maximo
pere cupiunt, non aliquam Forti fortunæ
aram in fano cordis sui erigant & conse-
crent. Atqui huiuscemodi sensu affecti sunt,
qui in rationibus uitæ accepta & expensa
sub nomine Fortunæ censent esse referen-
da, & (ut Plinij uerbis utar) qui utramq;
paginam rationum humanarum putant
eam facere, & hæc est pars hominum ma-
xima, qui quidem aliquo sint numero atq;
honore. Perge porrò si liber, & æstima per-
pense quàm diuersa nunc uita sit à ueritas
ac pietatis uia. Nimirum stuporem hunc
esse dirum fatebere hominum, non animæ
aduertentium quantopere & mores, & ritus
à prisca sanctitate degenerarint, aut cum
id satis ipsum per se in oculos non intentos
incurrat, in summa incuria dissolutioq; ne-
glectu spem ueniæ retinentium, imò ue-
to (quod amentia inftar est) susq; deq; fo-

DE CONTEMP. RERV M

re existimantium utro modo defungamur
 hac uita. Quū nero sapientia ueluti sponsa
 sit animi, morosa quidē ipsa atq; fastidiosa,
 nisi animū humanū sese dare sibi bona fide
 senserit, totūmq; in sinū suū amplexūmq;
 effundere, nec brachia ipsa sua pandit uicis-
 sim ad animū retinendū, fouendū, tu-
 endūmq;, nec (ut ita dicam) suauandam se
 indulget, oris que sui fragrantiam inspirat.
 Quid igitur cum æmulā admissam, sibiq;
 ob oculos adductam, tanquam pellicem ui-
 det Fortunæ reuerentiam: quid inquā eam
 cōsulere tum putamus, & statuere de spon-
 salibus, quæ lustrali lauacro contracta sunt?
 Nōne inde euenit, ut cū sponsa ipsa, spon-
 so nuncium remiserit, animus ipse quoq; si
 dei coniugalis oblitus, & abstracte uolupta-
 tis ecstatica q; immemor, suas ipsam sibi de-
 litias habere sinat ingratus, & ad fortuita
 conlectanda diuersum sese conferat: Hunc
 humanæ mentis errorem, qui dicendo ex-
 primere posse confidat, is erit ea fiducia, ut
 Echo quoq; pingendam suscipere sustineat,
 oculisq; hominum repræsentare. O stola-
 lam sapientiæ substrictam undiq; & contra-
 ctam, lacinijsq; carentem, quibus reprehendi
 sari possit, cum sese auertit. O lenē & præ-
 dulcem eius dexteram, sed perindē quoq;
 lubri

Echo pin-
 gendā sus-
 cipere.

subricam. Id adeo sic cognosces, si rem anis
 maduertes quotidianam. Quotus est eni
 quisq; hominū quidem non profligatiss
 mox, quin statim atq; redijt ad sese, seculiq;
 uanilo quas sponfiones aestimauit, fortunæ
 ludos spectauit, dæmonarchæ uafritias, ca
 ptiones, decipulas, aucupia animaduertit
 & perpendit (quæ tamenti astute & solerter
 concinnata sunt, ob oculos tamen ipsa sta
 tim incurfant mentis paulo intentioris.)
 Quotus inquam quin lachrymis præ leti
 tia agnitę ueritatis obortis, primum respice
 re se, deinde sapientiam suspicere & admis
 tari incipiat, eiusq; amorem obseruantiq;
 amplecti, simul pauore perfundi ac stupore
 ob preteritam hebetudinem: Verum o mi
 sera fors hominum, hæc ipsa sapientię atq;
 stultitię, erroris ac ueritatis spectra, uereq;
 rum effigies, illico ex oculis animi se prorip
 piunt, nisi sedulo cõtueri obstinaueris. Tū
 decedente uisenda illa specie, simulachra
 succedunt fœlicitatis & diuitiarū, coruscant
 tia quidem illa & splendida, sed inania, sed
 mendosa, sed oculis fucum capitalem facti
 tantia, & quibus tamen acies mentiū præ
 stringuntur. Quo fit, ut clarius & perspicu
 cius in mūdi caligine, quàm in monumen
 tis illis sacrosanctis uideamus, quæ duo lus

D 5 mina

DE CONTEMP. RERV M

mina uitæ dirigendę habemus, ad summi
 boni inuestigationem clare præluentia.
 Nam maiore quodam nunc fato, diuinãq;
 exuberante benignitate facefferent illæ ne-
 bulæ, quæ cœli nobis adimunt liberũ con-
 titutum, nemo iam utiq; esset etiam hoc fer-
 reo sæculo, qui non aduentitiam istam fœ-
 licitatem contenderet esse meram calami-
 tatem, fortunãq; infortuniũ, nemo quin
 cunctas fortis fortunæ copias, suppedita-
 tionẽq; illam circumfluentem, non tam
 esse diaticũ diceret & instrumentum adipi-
 scendę infra supra ueræ gloriæ atq; immor-
 talitatis, quam esse materiam inertem, e ui-
 sceribus terræ erutam, atq; adeo ex officinis
 Horci (qui à diuitijs ipse utraq; lingua no-
 men habet ominosum & infaustum) ad
 illigandos utique & illaqueandos animos
 comparatam, quã ipse capturam semper in-
 hiat, quo deorsum scilicet quã sursum ma-
 gis uergat aspectus intētiõq; humana, con-
 tra quam natura constitutum est. Huius sit
 quidem materiæ amore mentes humanæ
 capte atq; perditæ, protinus hausto errore
 ab ineunte ætate, utpote tradito deinceps
 per manus posteris à maioribus, fastigium
 suum à natura sublatum & erectũ, in ordi-
 nẽ eò usq; redegerūt animantiũ, ut humani
 mores

mores infra generositatē quoq; brutorum
 quorundā se submiserint, tanta est tāq; dira
 affectuum impotentia. Quippe ferē quam
 vis feroces, lustris contentē suis, generis sui
 feris lustra nō inuident in uicinia, societate
 etiā gaudent p' aereq; inuicēq; se stipant. At
 nunc sic sunt mores, ut q̄ cuiq; fortunatissi-
 mo esse cōtigit et copiosissimo, tam magis
 atq; magis fines cupiditatis proferat, solitu-
 dinem circa se faciat, ne uestigiale quidem
 solum in uicino cuiquā esse patiatur. Verū
 esto, ita fert natura iam hominū depraua-
 ta, ita poscit rei faciendæ augendęq; ratio,
 sic est eorum conditio qui patrimonia ista
 ampla architectantur, ut quo latius quisq;
 aream penatiū suorum metatus sit, quoq;
 altius eos extruere cœperit, eō maiora sem-
 per amplioraq; subeant, & præ futurorum
 instantiūq; meditatione præsentia sordeāt,
 hoc enim perpetuum est. Danda his uenta
 forasse, quādo tam pronum est erratum,
 tamq; natura iam degener procliuis in id
 uicium, nec ullum extat exemplū post auo-
 rum proauorūq; memoriam istorū cuius-
 quam, qui conditores gentilitatū esse medi-
 tantur, aut patrimoniorum cumulatores,
 qui sibi querendi modum sinēq; statue-
 rit. Sit hoc sanē quoq; modo dignū uenia.
 At etiam

22
22
22
22
22
22
22
22
22
22
22
22

RVM
ad summi
elocentia.
diuināq;
re illa ne
erū con
hoc fer
tam fer
calami
mo quin
ppedita
non tam
m ad ip
im mor
m, e uis
fficinis
ua no
m) ad
animos
imperin
um ma
a, con
uis si
manē
errore
nceps
igium
n ordi
umani
mores

DE CONTEMP. RERV M

At etiam (ò superi boni) palmare id ipsum esse cœpit in uita ciuili, nedum deprecabile inter eos populos qui unū Deum colūt, & filiū eius Christum, benignæ charitatis auctorem, erogationis suaforem opū redundantium, beatos istos & affluentes à familia abdicantem, certe quidem aditam cœlestis domicilij aut nullum fore, aut perarduum testificantem hominibus adeo suffaracinatis, sarcinis scilicet obruris censuū opulentorum. Atqui nulli iam frugi ferè homines existimantur, nisi qui cespitem alium atq; aliū agri finitimi agro suo solerter affodiunt rastellis quæstorijis, sesquipedibus uicinorum in dies ambitum ædium suarum laxius proferentes. Sane uero homines Christiana comitate præditi, ac pie officiosi, qui pro eo ut benigne passim egentibus faciant, uicinos, notos, amicos, & nonnūq̃ cognatos ac gentiles ad auctione coactos, à finibus suis summouent quā longissime queunt, quid aliud quàm auctoritate ipsi ac fiducia legum circumscriptiones factitates? Equidem est ciuilis societatis interest rerum persecutiones non denegari, ne istis quidem qui prædiorum insanas congeries coagmentant malignis quidem commercijs ac rapacibus, sed ciuiliter conceptis, nō

tamen

tamen arbitror, si ad disquisitionem ipsi hominum pietatis prudentium uocarentur, uincere etiam posse huiusmodi contractuum actiones in bonum & equum charitate pia suffulsum unquam cōceptas esse, quo iure haud dubie apud Deum disceptabitur, si elogijs Dei diuorūq; credimus. At uentum est (nisi fallor) ad summum impudentiē, cum subsidium causę a summo iure magis quam ab equo bono petitur. Certe nec aurea secula, nec argentea eiuscemodii instituta tulere, excedentēq; ē terris iustitia, & in cœlum remigrante, tum demum iura ciuilia illa auaritię aucupia capturasq; istas pepererunt, speciosos scilicet & amplios pretextus iniquitatis. Hęc enim recte æstimanti uidetur spoliandi alterutrum licentia, ac legitima magis quam iusta frugalitas, obrepisse conuentibus hominū, qui societatem ipsi continent mortalium inter se. Ita quę instituta maiores nostri ingenio præstantes, quasi quasdam ciuitatum compages posteris reliquerant, eorum institutorum traducibus sensim degenerantibus, eōres tandem decidit, ut ex iure & legibus rum prophanis tum sacris & pontificijs, uberem iniuriarum legitimarum messem auaricia sibi commenta sit aut nacta, adeo quicquid

Iura ciuilia taxantur.

DE CONTEMP. RERV M

quicquid felicib⁹ auspicijs coeptū est, id ut
 in deterius uergat natura serē comparatū
 uidemus. Nā uita nostra eō humanior est,
 quo lōgius ac diuersius à brutarū animan-
 tium aut hominū immanium uita recedit,
 & quo accedit propius ad equi boni cultū
 atq; reuerentiā, quod ueluti glutinum est et
 coagmentatio humane charitatis. Ecquæ
 aut charitatis unciola enasci potest ex hisce
 despoliabilis hominum, nisi auaritia lege
 cohibeatur? His ex moribus olim Licinia
 lex Romæ nata, ad frenādā illam immo-
 dicam & solertem quæstorū cupiditatem,
 in idem tabulæ nouæ ortæ, & Sisachthia
 Solonis iuris ciuili conditoris, ut leges nūc
 omittam, pertinentes ad æquationem bo-
 norum. Hæc enim ueluti uenenorum ue-
 nena reperta sunt, ut apud Hebræos annus
 remissionis. Quin uicissitudinem quoq; re-
 ciprocantis rerum ortus interitusq; natura
 constituit, quo magis mortales intellige-
 rent nihil esse tantopere in rebus interitu-
 ris admirandum & expetendum. Id cum
 in inuentis hominum usquequaq; manifes-
 tum est, tum uero quibusdam in rebus mi-
 re accidit. Id quod si in uno docuero, ad
 omnia pertinebit. Ex malis moribus le-
 ges bonas ortas esse aut uant, & uerum
 est. Ecce

est. Ecce tibi rursus mores pessimos optimis ex legibus, ut iam sit in confesso (quod pace dictum uelim ordinis ius reddentis, cuius ea culpa non est) iudicialia fora, quæ iustitiæ sunt officinæ, esse tanquam Apodyteria hominum bonæ fidei magis quam iurisprudentum. O mores, nonne, ut nunc uiuitur, auctore (ut ita dicam) prætoris & uelut arbitro Deo iudiciorum præside, bonam & æquum subinde monumentis sacris commendante, formulati aucupio & cõmundi licentia alienarum rerum interuersiones fiunt non in unam alteramque domum quasi in arces quasdam prædonum legitimorum, unius propemodum urbis agros, pignora, prædiâq; sæpe uidemus auertere. Certe ut sit hoc legitimum & ciuile (id enim non inficior) nec iustum tamen nec æquum est, aut si esse defendis, cedo quemuis arbitrum eorum iuris interpretum, quos inter diuos colimus. Hi mores, hæc instituta cum à iure gentium oriunda sint, ius ipsum gentium & naturale uidentur perimere si exacte considerentur. Quam multa tandem uoraces illæ fauces auaritiæ, iuri naturali exemere & cõmertio populi, quæ promiscui usus esse deberent, quæ multa, quæ uaria eadē auaritia rerum

DE CONTEMP. RERVM

tia rerum pene naturę abstulit: Romano-
 rum inexplibilis cupido imperitandi, cum
 trium orbis summarū partium ornamen-
 tum decusq; corrasisset, in patriam auertit
 laureatas p̄edas, & triumphatas condidit.
 At his rapinis quid aliud quā inundatio-
 nis, incendij, direptionis, ruinę deniq; suę
 materiã cōgessit & aceruauit? Quid enim
 illis opibus inuisitatis publicis ac priuatis fa-
 ctum sit, quid sanorum donarijs, quid ba-
 silicarum ornamentis, theatrorum insigni-
 mētis, nullus historicorum ita prodidit, ut
 comparere usquam possint hodie. Finge
 proteruam illam pignorum suorū dispen-
 saticem fortunam, argumentosas rationū
 tabulas olim relaturam ad ratiocinia pro-
 uidentię, prouinciatiū ipsas distinctas, ac p̄
 singulas ætates, quotam tandem eam ex-
 pensorum partem prouidentię approbatu-
 ram putabimus: quotam uirtuti, probita-
 ti, doctrinę, æquitati tulisse antea expen-
 sam, nunc quoq; laturam esse, quotam des-
 niq; ex usu uite, e dignitate hominum, aut
 proportionem meritorum: Age porro fac ut
 etiam rationem quandam maleficiorum
 prolatura sit, & perperam improbęq; abla-
 torum. Vtrobi igitur inuentū iri putas ma-
 iorem luculentiorēq; improbitatem, pe-
 tulantiam,

tulantiã, indignitatem: Infœliciora ne hic nomina, an illic fœliciora esse censebis? Vtrum illis ex tabulis illustrata plura nomina in bonã partem, quàm ex his compertum iri dices? Num deniq; instituta præclara, & uitæ adiumenta adminiculãq; plura, à fortunæ beneficiarijs prodita, quàm ab ijs esse defendes, quoq; illa cõmodis consultũ nunquã bene uoluit? Nisi uero philosophiam naturæ æstimatricem, numerorũ, proportionum, magnitudinũ, dimensionum iudicem, qbus rebus artes mechanicæ, omnẽq; degendæ uitæ instrumentũ continetur, deniq; differendi magistrã, congrui, iusti, ueri indagatricem & normã, sine quibus humanitas in homine non esset, fortuna alumnã esse contendes, eiq; natalem suũ debere. Equidem contenderim pœnitendã pluribus olim pudendãq; prosperam, quàm aduersam & infestam fortunã fuisse, ac plætunq; peius de ijs meritam, quos maximis atq; exuberantibus copijs augendos esse stituit, quàm quibus uehementer incõmodate institit ac perstitit. Mitto quod nulla eius deæ beneficia rata sunt & propria, quando in utrãq; partem numen eius anceps esse solet, identidẽmq; uersatile, nisi quod interdum maioribus ipa fatis impulsã, sic aleam

E suam

DE CONTEMP. RERVM

περιπε-
τιας.

suam moderatur, ut casus non euariant in
 summā eius rei, quam efficere laborat, uo-
 tis etiam quamlibet improbis ampliores
 sint, omnemq; hominū insolentium impu-
 dentiam, arrogantiamq; superent. Inde illa
 historiarū argumenta stupendis rerum in-
 clinationibus, conuersionibusq; intexta, ua-
 rias euentorum species complexis secūmq;
 rapiētib; Peripetias Græci appellant à for-
 tuitis casibus. Quibus in rebus legendis &
 recordandis accidit, non modo mira uarie-
 tate oblectare animū, sed etiam fortunæ ad-
 mirari commenta & solertiam, quæ leuissi-
 mis interdum momentis summam rerum
 molitur huc & illuc, minutisq; cardinibus
 occasionē circumagit & uersat scenam (ut
 ita dicam) mundi, quasi pro arbitrata teme-
 ritatis. Quosq; magis mireris, non serio hæc,
 non certo, non destinato, sed uelut fortui-
 to casitante alea ludibundāq; transigit, usq;
 adeo sui semper similis est improba, etiam
 quum fatis mundi uacat. Ecce tibi ex mul-
 tis ac multorum instar luculentum unum
 exemplum. Nonne summa rerum mun-
 diq; imperium aliquānsper sterit super acie
 nouacula (ut est in prouerbio Græcorum)
 anceps & ambigua in unius hominis prin-
 cipatū, atq; in populi Romani, antequam
 imperi

imperium summū Augustus in se uno stabilivit: At in eam rerum nouationem (struendi immortales) quot, quātos, quā multos ludos fortuna sibi hominibusq; edidit, cum pro amplissimo quodam theatro, ludorumq; instrumēto exuberāte, imperij fines copiasq; haberet latissime patētis: Ac ne gratuitam illam rerū tantarum inclinationem ederet aut incruentā, nobile par primum Cæsarem & Pompeiū duos alumnos suos, Senatūq; ipsum & imperiū commisit, deinde Octauium & Antoniū cum Bruto & Cassio tyrannicidis. Tum ut uarie tate maiore spectacula distingueret, scelera proscriptionis, ac Triumuiratus proteruissimū nefas interposuit. Mitto Marianas Syllanasq; partes, mitto sanguinariam illam ac congruam nefarij certaminis proluisionē. Ecce autem cum peractos ludos esse credentes, instauratiū spectaculum inauditūq; adiectū, Octauij & Antoniū partes diremptæ, atque inter sese collisæ, tum indignitatis corollarium Cleopatræ accessio, Aegyptiæq; scenæ apparatus inusitatus atq; incredibilis. Hoc ultimum fortuna cum hilarē, festum, bacchanale, comicum, & (ut ipse aiebat Antonius) inimitabile primum edidisset, ad extremum uelut uersatili scenā, calante

E 2 imitate,

DE CONTEMP. RERVM

mitate, luctu, comploratione, exitu tragico,
 uecordi que catastrophe clulit. Ita sub alma
 ſua altrice ornatriceq; Fortuna ueluti ſub la-
 niſta, beatiffimi illi uiri & fortunatiſſimi,
 quū diu ac multum uarijs orcheſtræ, ordi-
 num, cuneorum ſtudijs caſibusq; ambiguis
 depugnauiffent, omnes ad unum, præter
 Octauium extremo caſu in ruinam præcipi-
 tem acti ſunt. En tibi Fortunæ fidem, en al-
 me nutriticis indulgentiã, & quiſquam men-
 tis cōpos, humanarūmq; rerū prudens, au-
 det rebus ſecundis plaudere aut gratulari.
 Verū enim hæc & huiuſcemodi, quæ gran-
 dia fata, maiorāq; dicuntur, ita in Fortunæ
 temeritate & in cœleſtibus Apoteleſmatis ſi-
 ta eſſe cenſeo, ut tamē in iſtis moderamen-
 ſummum, alex q; precipitis habenas teneat
 prouidētia, cuius placitis ac decretis omnia
 ab ipſa creata, ut ſubſeruiant, neceſſe eſt.
 Quid igitur (inquis) hos rerum euentus
 uarietateſq; hæſiſſe in genituris Cæſaris &
 Pompeij, omniumq; ſupradictorum cen-
 ſes? Ego uero uel in eorum genituris illam
 rerum nouationem extiſſe, uel in ortu Im-
 perij Romani, & tanquam in natalitio ſy-
 dere genij urbis Romæ, ſed ita, ut fata quæ
 in thematibus naſcentium impreſſa ſunt,
 uel imagines ſunt & ſimulacra, uel notę, uel
 ueſti

FO
 ueſtig
 ſex um
 ue, ar ſi
 indices
 gute pe
 bus &
 quā eſſ
 ingen
 hende
 rema
 niginer
 rum po
 ceſſitate
 canur)
 conceſſe
 placitis p
 tus quof
 manis a
 monis a
 innalci, u
 genia ad
 dāſq; uel
 ſonum eſt
 ſatis ſine ex
 pora anim
 neceſſitas es
 ue exiſtens,
 inoq; hun

uestigia earū rerum, quas Deus mundi opifex iam inde à principio statuit & destinavit, ut sint sydera, tanquam tabulę quędam indices consultorum providentię. Hic si rogare pergas, quid de Genethliacis auctoribus & Apotelesmaticis sentiā, negabo quęquā esse, opinione mea, qui humano suōq; ingenio harū rerum significationes deprehendere exacte possit, posterisq; inde theoremata tradere scientifica. Nec uero cęli uertiginem, ex eāq; multiplices stellarum uagarum posituras existentes & emergentes, necessitatem effectūū (quę Apotelesmata uocantur) secum ferre atq; agere, tam libens concesserim, quā esse euentus indices in placitis providentię positi. At uero impetus quosdam & igniculos in moribus humanis atq; aptitudines inde cieri, rursusque motus ægros, inertias, torpores, remorasq; innasce, unde uel prona fiunt hominum ingenia ad actiones capeffendas, absolueffasq; uel ab iisdem abhorrentia, haud absolum esse à ratione censeo, cum alioqui satis sint explorati planetarū effectus in corpora animantiū. Vtrum autē fixa euentus necessitas ex placitis præsciisq; providentię existens, uim afferat, nec ne consilio arbitriūq; humano, eorum est differere ac sta-

E 3 tuere,

Genethliacorum iudicia pronosticantur.

ἄποτελεσματα;

DE CONTEMP. RERVM

enere, qui de ratiōe diuinæ potestatis disputant futura præscientis, præscitãq; destinãtis nullo inerrimento liberi arbitrij. Hæc enim & alia humano captu maiora, mihi non magnopere uidentur inquirenda, cum certum sit intellectus humani ad actus per multos providentiæ percipiendos perhebetem esse aciem ac caligantem. Nec id mirum, cum etiam ad cognitionem rerum naturalium, ingenium nostrum in multis cædat naturæ uarietari. Abundẽq; esse censo si mens humana sese noscitant, non ultra crepidam (ut aiunt) uniuersitatis iudicer, duntaxat cum fiducia, sed de cœlestibus uerecunde philosophemur ipsi & cæte, ne si animus (ut est naturæ uolucris) sublimem sese rapi sensim sinat, in cœlũq; subuehi insolenti contẽplatione & erraticã, longius ac latius mox expatietur toto cœlo pererrãdo, ut est in prouerbio. Sic enim fiunt animi ueluti erronei & expatiatores, cum se auræ blandienti rapiendos permittunt, & ferendos, uanitati utiq; ipsi professionum assensum accommodantes, & quibusdam simulacris ueritatis seducti atque perlecti. Quod uidens forasse Socrates inter primos sapientum cõmendatus, Philosophiam è cœlo in terram deuocasse dicitur ad consti

constituendos mores hominum publicè
 & priuatim. Mihi uero casuum uarietatem
 æstimanti uideretur genius quidam stygius
 deterrimi ordinis, tartarei principis emissus
 rursus, euctus aleæ moderati ratione quadam
 stolidi ac turbida, quæ non nisi notha qua
 dam notiõe spuriaq; animo concipi possit
 & intelligi. Quod perindè est ipsum, atq; si
 reseræ casus sua quadam ratione ferri dixe
 rim atq; agi, cum nec stas ipsi nec certas ui
 ces habeant. Siquidem illic experientia do
 cetur, in re quoquo uersus ancipiti, esse ta
 men aliquid uicissitudinis reciprocatioem
 fermè constitutam habentis, uicissimq; se
 rè colludentis aleatores exhaustos uideas
 & copiosos. Quid ita? nimirum desulto
 rio numine Fortunæ nunc in hunc nunc in
 illum uicissim decumbente. Et uim esse
 quandam occultam casitantis aleæ impul
 tricem oportet, aut cohibitrice, quæ ca
 sus suapte natura incertissimos à ratione q
 alienos, ratione quadam irrationabili mo
 deretur & regat. Hunc ipsum genium res
 rum fortuitarū euenta ratione penè eadem
 moderantem (quatenus quidem per pro
 uidentia patientiam licet) ignorantia hu
 manæ obrepisse quondā existimo, ac sub
 Fortis fortunæ nomine in deorū sese nume

DE CONTEMP. RERVM

rum honorémq; adoptasse. Qui cū se præ-
 sidem potentémq; earū rerum fecisset, quæ
 vulgi opinione pertinere maxime uideban-
 tur ad beatē uiuendum, opinionem diuini-
 tatis actutū tam pertinacem collegit, ut deo-
 rum simulacris ac delubris euerfis, eorūmq;
 cultu ex hominū mente absterfo, nūc tamē
 numinis penē uice habeatur à multis, arro-
 gētq; sibi opinionem auctoritatēq; prou-
 dentia. Ac cū multi quidē sint in uita obij-
 ces ueritatis perspicienda, tum uero huius
 deæ præstigiæ tantā stuporis caliginem ob-
 oculos mentis offundunt, ut hominū iudi-
 cia plarūq; hallucinentur in arbitrato ope-
 rum, quæ ab eius officinis exeūt, quibus ab
 ipsis uidemus sæpe homines antea squalli-
 dos, sordidos, egēteis sesquianno ita perpo-
 litos in mediū prodire, ut splendore & lauti-
 cia cultus atq; cōiuctus, eorūq; comite aucto-
 ritate atq; existimatiōe, elegātissimū quēmq;
 optimatum superent antiquæ frugalitatis.
 Nunc si altrinsecus statuas, quæ sinistram in
 partem ab eadem designantur summa in-
 dignitate, ad deletionem usq; (propè dixerim)
 uirtutis, bonorūmq; & grauium deie-
 ctionem, nihil utique fiet propius, quàm ut
 uultuosè ac subacerbè mirere cōnientiam
 prouidentia in tanta improbitate, Adrausti-
 amq;

amq; illam præuaricationis summiffim
 infimules, cuius (ut antiquari placuit) mu- *Adrastie*
 nus est urnam mouendi apud superos, cū *munus.*
 res ad summū euaserūt indignitatis. Quod
 si uiciffim cogites institorem illum repræ-
 sentatę foelicitatis genium, tyrannum arcis
 stygię, eundem etiam esse æternę diręq; ca-
 lamitatis conciliatorem, tute protinus con-
 tractam illam frontę, tristitięq; nubilo ob-
 ductam, subeunte animi æquitate differe-
 naueris, atq; in ueritatis agnitione acquie-
 ueris, errorisq; dignotione, iucunda quidę
 ipsa & spei te bonę implente. Nam quo
 tandem mihi bonorum istam redundan-
 tiam: neq; enim tantum instrumentū no-
 bis opus est, neq; cōmodum quidem for-
 tasse ad uitā ex sententia animi nostri agen-
 dā. At multa desyderamus, quis negat, nū
 quis est tandem qui nullo deficiatur omni-
 no: sed utrum animi recte instituti esse cen-
 ses omnia poscere quę desiderat: Quod si
 ea tantum mihi poscis quę necessaria sunt
 & magnopere conducentia, uide ne iam
 mensurā impleuerit providentia, & quod
 desyderare me cēses, auctariū sit plane iusti
 census, & eius quod satis est additamentū.
 Sin etiam quę sunt quoquo modo com-
 moda, uide utius æquūq; postules, qui
 E 5 immens

DE CONTEMP. RERVM

immensum quid animo cōplectare, à Chri-
 stōq; delicias expetas, qui nec sibi peperit,
 nec affectis iuratisissimis. Proinde sinamus
 providentiam uti suo arbitrato, nec aures
 eius tantopere fatigemus ob earum rerum
 desiderium quæ inter bona malāq; ambis-
 guæ sunt. Desinamus queri ob ea nobis
 uel negata uel ablata, quorum iacturam
 pro nihilo semper duxerunt animæ illæ
 beatæ, quas Deus in supplementum legere
 constituit legionum supernarum. Tamen si
 quis scit an hæc rerum aduersarum confis-
 satio, pars sit animaduersionum diuina-
 rum, quarum semuiciæ singulæ represen-
 tate, et uel æquo animo uel certe obsequen-
 tulo exceptæ, expungere totidem talenta
 multæ grauioris possunt ijs qui inter æra-
 rios apud Deum relati sunt: Mihi autem ui-
 detur planus ille reptilis rerum contingen-
 tium euentis ita se immiscere, ut solet ex ful-
 minis delapsantis impetu ansam sibi attri-
 pere ad perpetranda maleficia, interdum
 tam ludibunde, ut plausum atq; risum præ-
 stigiæ captare uideatur, cum interim
 ad necem usq; presentissimā grassari per lu-
 dibrii speciem terribissimus genius non du-
 baret ecclesiastici fani depeculator. Hinc he-
 sitantia interdum, hinc stupor, hinc labans
 persuasio,

persuasio, cum mēs nostra rationem inire
 nequit earum quas casuum uarietas
 quotidie nobis edit. Verū & ratione & ex-
 perimento cognitum penēq; perspectū hab-
 bemus, licentiotem illam petulantiam sub-
 stantiarum profligatissimarum, ijs locis sac-
 culisq; ualescere maxime, ex quibus inno-
 centia fide subnixā abscessit lōgissime, eius
 enim rei exempla comperi mirifica, idone-
 is documentis testimonijsq; confirmata.
 Quamquam quid nos tandem uetat existi-
 mare quādam fulmine tum ferri corpora
 & necari, cum animorū interest e corpore
 eos migrare, teterrimōq; hosti nihil iuris
 esse in animum, cuius ipse domiciliū per-
 urit? Quid qui intemperijs aguntur præ-
 cipites & feruntur, à furijsq; illis stygijs di-
 uexantur & manijs, nonne manifestam
 causam habent oculisq; subiectam? Qui-
 bus uelut è locis argumenta ducere nobis
 licet ad suspectanda metuēdāq; hostis tā so-
 leris q; infesti machinamēta, q; rōnē huma-
 nā, q̄si arcē ani expugnare puigilibus insidi-
 is disturbarēq; conat, indēq; cōstantis psua-
 sionis de diuinis rebus & æternis præsiidiū
 deducere. Huic quietis hūanæ sollicitatori
 acroama nullū iucundius est quā hominis
 queritatio immodica et mētis impos, fren-
 dentis

DE CONTEMP. RERVM

dentis atq; frementis ob fortunæ iniquitatem, nullum spectaculum gratius atq; oblectabilius, quàm hominem spectare ita conflantem in impatientia, ut & rationis frenos commordeat in compositæ, & Dei reuerentiã exuat. Quippe qui uideat & gaudeat conatus suos procedere, & ueluti triumphet exultatione ob rationem animo uirili excussam aut extortam. Nihil uero in inidiã ille conditor ac parens tam homini inuidet, quàm summi boni spem adipiscendi facultate sua instructam, diuinæ indulgentiæ adminiculis erectam, quas gratias uocamus, quàm sibi sciri ita esse præcisam, ut ne ad oprandum quidem inducere possit animum perditissimum. Itaq; æstimemus quàm deploratã sit sortis ita undiq; circumuentum esse abrupto uecordiæ & desperationis, ut omneis in exitium trahere ac rapere secum quisquam malit, quàm cùm omnibus seruari. Ex eo deinde expédamus immanitatem hostis, & maleuolentiam, totinocendi artibus succinctam, & ad internitionem generis humani instinctã iam inde à primordijs rerum. Statuamus igitur id quod omnino debemus, rationem atq; noxam illam Stygiam, quasi par unũ haud inique comparatum ac cõmissum, à Deo prouidens

FORTVITATVM LIB. II. 39

providentiãq; utriusq; conditricẽ spectari,
 & audeamus postea conqueri, aut queri-
 bunde meminisse rerum minus secunda-
 rum. Proinde quodnam opere precium ex
 labore sperandum relinquetur, si aduersa-
 rius me transmissio ad alios impetum suũ
 conferat, ut in fraudem tandẽ incidam præ-
 mij non emeriti. At uero summi boni que-
 rendi consecrandiq; uoluntatem non na-
 tura atq; ingenium sensuum, sed animus
 ratione adminiculatus nobis conciliare po-
 test, etiamsi igniculos ipsa natura dedit sen-
 sibus quibus anima inceditur ad salutis in-
 quisitionem. Nam ijs ipsis igniculis sensus
 utuntur plerumq; absurde & præpostere.
 Siquidem cum eos uelut stimulos natura
 unicuiq; animanti ingenuisset ad summũ
 bonum expetendum generis cuiusq; suũ,
 in brutis ipsa tenorem suum non temere
 abrumpit, in genere humano non item ser-
 uat inoffensum ingenium, sibiq; semper si-
 milem impetum ad id bonũ uestigandũ et
 persequendũ. Etenim difficilior id fuit ser-
 uari pertinaciter in hoc animali gemino, id
 est in homine. Qui tamen si ipse communi
 animantium sorte singularis nascatur, ta-
 men ætate procedente euadit in geminos,
 nisi (quod raro fit) natura in eo aberrauerit, &

RERV

una iniquitate
 rius atq; oble
 are in confus
 rationis fre
 e, & Deires
 deat & gau
 & ueluti cri
 nem animo
 Nihil uero in
 ram homini
 n adipiscen
 una indul
 quas gratias
 eciam, ur
 cere possit
 estimemus
 q; circum
 e & despera
 ahare acti
 a cu omni
 damus im
 zisim, cor
 ad inetrat
 iam in
 us igitur
 nem atq;
 unũ haud
 m, à Deo
 providen

DE CONTEMP. RERVM

rit, & alter est intestinus, alter externus homo, in una eadēq; rōne formali & substantia. Quo fit ut cum eorū uterq; imperiū sibi uendiceret & magistratū in administratione uitæ, rara quies ipsa in uita esse possit ac tranquillitas. Nam ille intestinus & abstrusus, ut est ipse placidi pacatq; ingenij, finibus suis contentus, naturæ quōq; suæ congruenter uiuere cupit, nihilq; externum in uita maximopere stipulatur, ut qui omnes suas spes in diem fati contulerit, idq; demum acri intentione spectet, ad quod fruentum natum esse se suapte natura sentit ac procreatum, nisi si ei stupor aliunde accidat. Contra hic exterior ingenio est leui, stolido, improuido, & ad omnem crepitu auramq; uel spei uel metuculi cōsternabili. Quare omnia fermè sua munia incōdite, tultuose, metuculose, turbide, & rursus gestienter, elate, ferociter, inaniq; cum fiducia obire solet, prout scilicet lætus aut tristis casus obtrigit, unde pendere se arbitrat. Huiusmodi naturæ non nescius sceleratus ille Horci satelles, humani status euersor atque peruersor, iam inde ab orbe cōdito contendit omni studio atq; uigilantia, ut contra q̄ fert natura ac decorum, exterioris hominis sit imperium. Qui cū senatus ipse sui sententias

tentias exquirat, rationem principem consilij esse non sinit, ipsam etiam saepe non rogat sententiam in tumultuarijs et praecipitis consultijs, aut à cupiditate & libidine expressis. Quin & ille idem tum primae noxae parrator, tum naturae labefactor, pervertendi sensuum animorumque artifex, non modo stimulos acres contumaciae & peruiciae exteriori homini ingerit, qui minus rationi moderati aut adhortanti auscultet & audiens dicto sit, sed etiam interiore illum plerumque ita demulcet ac circumuenit, et cum hoc exteriori reuocat in gratiam intempestiuam & conciliat, ut de iure ipse suo decedat per ignauiam, ac maiestatis suae fasces submittat collegae prociacitati. O facinus indignum humanae naturae fastigio, hominem externum qui non alijs placitis ducitur quam irae, furoris germanae, ac cupiditatis caecae & praecipitis, imperium abrogare homini intus condito, atque in se de primaria à natura collocato, qui & auspicijs ipse maioribus creatus est, et ad exemplar diuinum mirifice adubratus: atque in hominum consultijs mentem et rationem, quae naturae coelestis participes sunt, sensuum temeritatis affiniū prerogatiuam sequi. Haec prima mali labes, hoc primordium malorum, hic fons omnium uitae calamitarum,

ut ex

DE CONTEMP. RERV M

ut ex historia primordiali nouimus . Nam cum ex ijs quæ dicere orsus sum, liqueat omnem hominem ueluti Cecropem quendam esse (hūc enim antiquitas ipsum haud temeraria de causa fabulata est bipartita corporis cōstitutione fuisse, ita ut supra umbilicum uir, infra fœmina esset) primi utiq; parentis culpa, qui fœminæ consilio arbitrium suum credidit ac permisit, naturæ humanæ maiestas admodum imminuta est, & uelut oblæsa hominis constitutio, quo tempore scilicet (heu miseram mortalium conditionem) iussus homo faceffere à diuino conspectu, mihi uideretur uelut extorris factus esse à ueritatis & sapientiæ contubernio, indèq; tanquam ex continenti constantiæ & rationis, in insulâ quandam deportatus, id genus monstris, portētis, ac ludibrijs scatētē, quæ à fortuna ipsa agi, ferri, uersari infra supra conspicimus, ut est in prouerbio, ac pro summi boni pignoribus falso duci atq; haberi . In hoc porrò exilio animus iusta libertate mulctatus, in mancipatum iniquum fœdumq; addictus est imperiosæ illius turbæ atque tumultuosæ, qui sensus appellantur, quibus prefectus unus datus est natura, quasiq; iuridicus, quē uocant sensuum principatum, iudicem scilicet ipsum

ipsum & arbitratorē earum operarū, quas
 sensus uite nauant. Hic ipse autē seu hallucina-
 tione propria, seu fallaci sensuū renuncia-
 tione (utpotē quorū ipse opera, tanquam
 emissariorum utitur ad explorandas quali-
 tates, formas, magnitudines, & pondera
 momentaq; rerum) perperam sēpē ipsis de
 rebus pronunciat. Cumq; sensorijs utatur
 corporis, ut instrumētis, necesse est utiq; ut
 cum corpore quoq; afficiatur ipse. At tiero
 affectus sensuū principatus qualitatibus ins-
 trumentorū, partem quoq; animi multo se-
 digniorem fastigiūq; maioris, hoc est men-
 tem & intellectū, familiaritate ac uicinia ita
 inficit, atq; adeo erroris contagione afficit,
 ut litem etiā ipsa suam faciat iisdem de re-
 bus perperam iudicando. Hanc partē Græ-
 corū doctissimi τὸ ηγεμονικόν uocant, *τὸ ηγεμονικόν*
 quos Cicero imitatus est, principatum apel-
 lans. Vitiū uero naturæ nostræ oblati statim
 à primordijs rerum, cum luculenta sunt ue-
 stigia permulta, tum etiā illud, quod tam
 obnoxia conditione uiuimus multiplica-
 tis in infinitum ærumnis. Nam quid tam si-
 mile seruitutis est, quàm hominē naturali
 iure stare nescium affectibus, tanquā domi-
 nis iniquis addictum esse diuina sententia,
 atq; ob noxam præscam datū. *Duci autē*
 F. animū,

ERM
 us. Nam
 liqueat
 em quen
 um haud
 bipartita
 supra um
 nini utiq;
 lilio abis
 natura ha
 minuta est,
 tio, quo
 orsalium
 Tere adis
 te extor
 e conus
 enti con
 adam de
 eris, ac la
 la agi, se
 , ut est in
 gnibus
 rō exilio
 in manci
 es est im
 ose, qui
 us unus
 , quē uo
 m scilicet
 ipsum

DE CONTEMP. RERVM

Anima in
gressus in
corpus
huma-

animū, ut mancipiū ab affectibus, atq; in
diuersa, interq; se pugnantia distrahi, nunc
transuersum rapi, nunc præcipitem qua-
si que collo obrorro, quid aliud est tandem,
quàm intemperijs, manijs, atque furijs a-
gi: Quarum rerum aspectus speciem haud
dissimilem præbet inferorum supplicij, ijs
quidem certè, qui ualent mentis perspicaci-
tate, ut non absurde antiqui nonnulli, tan-
quam inferorū descensum esse censuerint,
animæ ingressum in corpus sic obnoxiiū,
quâquam ipsi decepti tanta similitudinum
competentia, quod memoriæ proditiū acce-
perant de inferis & fama peruulgarū, com-
menticiū & alioqui uanitatis plenū esse cre-
derent. Iam uero addictæ mentis, & ueluti
mancipio datæ sensibus, quodnam esse po-
test uestigiū luculentius, quàm quod mens
ipsa nunquā, nisi excessu rapta sit, ita apud
sele potest esse, omneisq; suas partes sui iu-
ris facere & continere in officio, quin huc il-
lucq; uagæ ac palabundæ serantur, ipsa eti-
am rapiatur erraticis affectibus, ac sibi ui-
uens (ut aiunt) uidensq; auferatur: Certe
cum sæpe ingemiscens raptaū sui ueluti qui-
ratur, eam sensibus & affectibus indignè
ancillante nullus asserit in libertatem: Ne-
que enim intentio ita sese abstrudere potest
in pene

in penetralia domicilij sui, nec ratio cancel-
 lis obvallare liberi arbitrij, quodamq; (ut
 ita dicā) cingere indagine obfirmatæ con-
 tentionis, ut non per aliquam rimam irres-
 pant commentanti aliæ atq; aliæ species no-
 tionū, quæ negocia multa exhibeant trans-
 quillitati. Id adeo interdum, ut mens ipsa,
 uelut immemor sui, commentationis quæ
 oblita, cui incumbere obstinauerat, refractis
 intentionis clavis euolet in uastū quen-
 dam immensūque campum, curarūq;
 immaniū plenum cogitationū, que euani-
 darum, quibuscum fortassè antea nimium
 consuevit. Id quod uitare cupientes san-
 ctæ quædam ac puræ mentes mysticis spon-
 salibus DEO pactæ, ita sese dedere con-
 tēplationi solent, sensūsque corporeos uin-
 culis quibusdam astringere attentionis &
 cautionis, ut eos in potestate ferè habeant.
 Quos, si licentius ipsæ euagari ac lusitare ex-
 patiendo sinerent, nimirū idē eis, quod uul-
 go hominū eueniret, ut curiosis sensibus in-
 spectare arbitrariq; insisterent, quæ nihil ad
 rem pertinent. Id cum tibi mihiq; non pro-
 num sit, qui in publicum sæpè prodeun-
 tes inuici multa circūspicimus intentionis
 auocamenta, secunda fortassè cautione &
 subsidiaria prospicere nobis poterimus,
 F a. Hæarū

DE CONTEMP. RERVM

si earum notionū, quæ per meatus illos ser-
forios animū subire solent, ut quæq; recora-
datione maxime digna erit, ita eius infor-
mationem quàmprimū intus imprimen-
dam, incidendamq; curabimus, ne si per-
mentis tantū superficiem ductæ sint & le-
uiter illicitæ, inanium incōmodarūmq; ima-
ginū turba assidue irumpere, elui tandem
possint & interlini. Id autem, ut assequa-
mur nisi cupidè, accuratè, anxie fecerimus,
nimitum (ut est humanæ mentis status na-
tura constitutus) fieri uix potest, quin re-
rum sæculariū ludibundæ imagines, men-
tis intentionem, quæ rerum cœlestium salu-
briūmq; cōmentationi uacare debet, & tan-
quam feriari, ludificatione primum circu-
latoria auocent atque distineant, tantisper
dum obrepat obliuio institutæ animaduer-
sionis, tum subindè oblitam mentem ad
se se demirandas perliciant & consecretas
usq; in perniciem. Id quod cognitu cuius
promptū est, qui paulo attentius animad-
uertendū duxerit. Nam quid causæ esse di-
cas, cur cōmunis sensus in uniuersum, com-
munisq; adeo prudentia, fœlicitatem perse-
quens, ac circa summi boni inquisitionē sat-
agens, non modo actuosè, impigrè, & accu-
ratè, sed etiam tumultuariè, anxie, anhela-
bundè,

bundè, nusquã assequi potest, quod nullo
 non loco uel tẽpore conlectandũ suscepit.
Cum interim miseri ac mente capti morra-
 les irri laboris sensu adduci nequeant erro-
 rem, ut agnoscant, quoad corpore iam fati-
 scente animus emicare foras cogitur, è con-
 ceptaculoq; suo prosilire infracto iam tot æ-
 rûnis & exhausto. Supersedeamus hic pau-
 lisper disputatione instituta, & æstimemus
 taciti, qui sit sensus animi cassum iam uitæ
 domicilium derelipientis, eum ne comi-
 tentur illa studia rerum fluxarum, quæ tot
 tam eius uitam sibi uendicauere, an exui-
 is excussis corporeis aduenticijsq; nudus,
 inops, destitutus, solitarius, emigret, ubi
 earum rerum nullus est usus, quibus ipse
 rebus cumulandis fœlicitatis diuersorium
 architectari sedemens existimabat. Proh Di-
 ui immortales, esset ne hæc hominũ pruden-
 tia, in sania manifesta unicuiq; nostrum, si
 non ipsi educati in erroris incunabulis, per
 ætatum gradus proficeremus, & progredes-
 remur in errores deinceps alios atq; alios.
 At hoc uitæ institutũ non modo ciuili iu-
 re, sed etiam gentium stabilitum est & au-
 ctum. En humanæ prudẽtiæ columen atq;
 decus, quam stulticiã meram elogia sacro-
 sancta merito esse restantur, quibus ab ipsis
 F 3 ueram

DE CONTEMP. RERVM

ueram proditam esse sapientiam mortalibus, in confesso est. Proindè (ut dicere cœperam) huiuscemodi naturæ fortem naturam hominem, ac suoptè ingenio miserum, ad arduam etiã uitam atq; calamitosam perlectat disciplina sæculi, lacte prauarum opinionũ à puero statim nutricans, & subindè per ætatẽ aliam atq; aliam imbuens erroribus ætatĩ cuiq; consentaneis. Aduersus quẽ errorem Philosophia existens, genus humanũ uindicare ab hac ueniendi conditione contendit stulticiæ sensibusq; m̃cipata, animũq; sibi natalibusq; restituere. Quæ cum ipsa promittere maiora institisset, quàm pro captu mortalitatis, ad uaniloquentiã tandem euasit, duntaxat in ea parte, quæ ad mores humanos constituendos se erexerat, ad bonorũq; fines & malorũ inuestigãdos. Sic enim necesse fuit ijs accidere philosophis, qui ueritatẽ & sapientia (quæ in ultimo ab orbe terrarũ loco domiciliũ habent) è latebris naturæ ceterioris eruisse se insolenter, magnõq; cum fastu ferebant. Caput uero malorum ab illo uersipelli instinctore ortum est primæ noxiæ suafore, qui inexpiabile odiũ iam inde ab æuo condito generi humano indixit, quod quod id creatũ uidebat, ut in caducam uacantemq;

rémq; possessionem supernarū sedium mit-
 teretur, ex qua deiectus erat. Fraudī enim ca-
 pitali fuit homini, ad posteros etiā in omne
 æuum proditæ, quod illo suafore superio-
 rem ipse sui partem inferiori submisisset.
 Cæterū mundi Deus opifex, mundiq; indi-
 genarū, cum tantū dispendium sarcire uel-
 let naturæ imminutæ, ignominiaq; exime-
 re amplissimū ordinē animalīū, ob incuna-
 bula sua conspurcata, de decoratāq; primor-
 dia uitæ contractæ, filiū suum unīcū in ean-
 dem secū æternitatē, essentiā, potentiā, maie-
 statem cooptarū (o rem mirandā, memora-
 bilē, ac prædicandā) hominē fieri iussit, eaq;
 de causa superne delapsū generis hūani
 uadem esse uoluit, capitalisq; supplicij nicti-
 mam piaculatē. Ita humanæ naturæ decus
 naturā ipsam humanā imminutā & obla-
 sam in integrum restituit, quod quidem ad
 spem pertinet, ac facultatem summi boni
 adipiscendi. Via item ad ueritatē, germa-
 nāq; fœlicitatē ferentis non modo præ-
 monstrator, sed etiam dux fuit ac præitor.
 Hæc uia cum dubio procul aspera sit & an-
 gusta, ut nonnullis placet, etiam retrica &
 ardua, parum mihi hodie trita uideretur, pro-
 culcatāq; uestigijs hominū fortunatorum,
 qui numerosos secum clientū rapiunt, ues-

D CONTE EMP. RERVM

xantq; comitatus. In eadē (nisi fallor) ipsam
 nec uia fert regia, nec militaris, nec quā uehi-
 cularē curulēmq; appellant. Nam ut ea ire,
 ambularēq; ius est unicuiq; sacrorū non ex
 orti, ita uix est, ut in ipsa pensili molliq; ues-
 stemur gestatorio, aut actū habeamus for-
 tunarū redundantū, cum tot impedinen-
 tis, & magnā ista laxitatem poscunt, maio-
 remq; quā facile admittat semita inno-
 centie, in quā ueritatis ac simplicitatis uia de-
 sinit, quā ille nobis praeiuit, cuius omnis
 actio nostra est, haud dubiē ad diuina insti-
 tutio. Hac ipsa certē uiatores ducis ipsius es-
 uestigio sequaces, qui primus eam sequit, &
 rumnas suas & sarcinas mulis (ut dicitur)
 Marianis conuexere, & isti (si diuis placet)
 in patriam, ad bonorū finem, ad felicitatis
 cumulū illā curuli uia iturū esse & peruen-
 turum cum copijs, cum fortunis, cum fortu-
 nā blandimēis ridibundi dicitant & con-
 fidunt. Quod si ille instituēdā uia auctor,
 salutis conlectandā suator, index bonorū
 malorūmq; finiū, uiam nobis necessitatis
 partim, partim consilij atque utilitatis prae-
 monstrauit, tractū etiā eius, ut porrigitur
 quoquouerlus orbis iussorij suatorijq;
 circūduxit, quid causae est, quin scientes pru-
 dentēsq; sese perditū eant, ij qui hanc uiam
 ineun

ineuntes, diuericula interim & obiter que
 ritant amoenitatis: & ut in fortunæ diuers
 forijs manserint, orbitas supergressi priscae
 iustæq; disciplinæ uestigijs impressas, lon
 ge expariantur & late, securi utiq; ipsi quo
 radem euasura sit digressio ab instituta uia:
 Nisi uero, ut nunc est uita, nõ passim sequi
 mur cornos, ut inquit ille, securi, quo pes fe
 rat, atq; ex tẽpore uiuimus. Age, est ne quis
 quã mentis compos, qui fidem eorũ uolu
 minũ audeat labefactare, quæ in fanis quo
 tidie dum sacris sacerdotes operantur, dum
 res diuinæ, dum precationes fiunt, ad incul
 candã nobis ueritatẽ legũtur & cantantur.
 Nemo, ut opinor. Quid: in ijs ipsis uolu
 minibus, est ne eius uia Hodeporicum in
 æuum consecratum: Sanè quidem, inquis. Ἡδοίπορος
κόρυ.
 Atqui, si diuinis illis elogijs auscultamus, sta
 tim atq; orbitas illas quispiã transiit, in di
 uortiuũ incurrit salutis & exitij. Finge igitur
 te Herculem illũ esse Prodicũ antiquorũ mo
 numeris celebratũ, in binio hærentẽ, utram
 tandẽ uiam capeffas, ærumq; an fortunæ:
 Hic locus est partis ubi se uia findit in am
 bas. Putato me si mauis, illum esse Hercu
 lem, Fortunãq; mecũ in gratiam redeun
 tem, sinũ illum mihi luculentũ bonorum
 ostentare, atq; excussuram esse in me prodi
 F 5 nus, si

DE CONTEMP. RERV M

nus si colere eam uelim, & sequi fidem ipsi
us, num si hic te utar auctore, eā statim con
ditionem accepturus sim, potius quā gran
diloquentiam immensāsq; pollicitationes
philosophiæ sacræ securus, sc̄noris illius
centuplicati expectatione ducar, ærumno
sq; uitæ & conflictatæ interusurium tanti
esse putem, ut præ ea spe repræsentationē
fœlicitatis respuam, ac fructum uitæ hilario
ris: Melius, inquis, ominare. Quid igitur
causificari potes quo minus cum aut rebus
diffundimur & exhilaramur prosperis, aut
confundimur & contrahimur aduersis, &
præposteri ipsi esse & capti mente uidea
mur: Siquidem ita fert bonorum præsen
tium atq; eorū quæ in spe posita sunt com
mercium, si recte ratiocinere, ut tam dispen
diosissima sit horum cum illis permutatio,
quam maximum impræsentiarum afferre
compendium existimatur. Abige hinc ali
quantisper nebulam sensus communis &
popularis, quæ tibi ipsa mihiq; liberū aufert
conspectum ueritatis, & intellectui tuo ex
cure atq; exprime exactam attentionē eorū
quæ ijs elogijs contestata sunt, quorum fi
dem tute colis in primis & ueneraris, inue
nies in transfenna peregrinæ huius uitæ ta
bernaculiq; temporarij innumeras concin
natas

natas esse decipulas, uersuti illius solertisq;
 aucupis animarum, ut nisi in uita, suspensio
 gradu & tanquam in uia muticata cum su
 spicione anxia pernigiliq; cautione perga
 mus, laqueis mox illis Vulcanijs imprudē
 tes nos induuri simus, qui oculis non pro
 uidentur. Quo circa sapientes illi prisci quo
 rū responsis & auctoritate exigendæ huius
 uitæ disciplinā stare, conuenit inter omnes
 qui initia susceperunt nostræ religionis, nō
 modo prouidendas & præcauendas, sed
 etiam auersandas eas uitæ partes censuerūt
 longēq; fugiendas, quæ frequentibus rerū
 secundarum illectamentis captiōnis, frau
 dis, & imposturæ suspiciōnem præferunt.
 Quo magis mirum est tanta nos cæcitate
 mentis præditos esse, ut quicquid non
 prospere, nō fortunate, nō ex senten
 tia accidit, male, secus, incommode
 cessisse præiudicio sensus cōmu
 nis pronunciantes, cū ipsa etiā
 prouidentia aut iniuriā cor
 poris, aut damnū in for
 tunis nostris datū, aut
 pauperiē factam in
 cēlu impie expo
 stulemus.

Gulielmi

GVLIELMI BVDAEI
DE CONTEMPTV
RERVVM FORTVI
TARVM LIBER
TERTIVS.

VAE superiorib⁹
libris diximus, Dra
co frater, esse eius
modi non nescius
sum, ut in ijs expli
cādis fudisse uerba
magis uideri pos
sim lectoribus, phi
losophastrig; more
in mores declamitasse, quā aut persuasio
nis aculeum in cordibus fixisse lectitantū,
aut mea ipse praecordia iusta aequanimi
te tinxisse. Ista quidem speciosa dictu sunt
& auditu (diceret aliquis) sed quorum quenq;
uideas eam uisendi uiam ingredi, obsitam
iam spinis & obsoletā, in eaq; cursum con
tendere tenore pertinaci: Ita est profecto,
nec me cum hęc dicerem latebat, rationem
istam cū aut ad urentem dolorem, aut an
gentem animi aegritudinem uentum est,
pedemq; (ut ita dicam) inferendum in acie
rerum

ferum paulo acerbiorū , tam esse arduam
 subductū atq; intractabilem, quam est ipsa
 in certaminis meditatione secuta proclivis
 ad dicendum , atq; ad ratiocinandum du-
 stilis. Id adeo cognoscere saepe mihi rerum
 ex euentibus contigit. Nam cum attentiore
 rerum fortuitarū cogitatione , pulchre me
 interdum comparasse uiderer, quasiq; pro-
 lusione confirmasse ad incōmodiorum ca-
 suum impetus excipiendos nullo, aut leui
 tumultu , sensi nonnunquam & ingemui
 constantiam ac rationem mihi in te præ-
 senti non modo ex animo , sed etiā è uul-
 tu, ex oculis , ex ore deniq; linguāq; excidisse.
 Verum quo difficilius mihi uideretur in-
 dignitates errore humano cōparatas qua-
 siq; iure recepto moribus constitutas, simul
 exorbitanteis à recto tramite mores ita re-
 prehendere, ut cāteamus atq; uitemus, eō
 digniorem rem esse duco in qua studiosi
 tiri philosophiāq; reuerētes omneis animi
 uires contendere inlistāt & exercere, nihilq;
 libentius ipse facio quā ut in ea cōmenta-
 tionē immorer, innigilem, indormiscam.
 Caterum cum nec in illa uia laxa , per quā
 fortuna pignora sua sarcināsq; uel uerius
 impedimenta transuehit, nec in hoc rursus
 tramite astricto qui illā intersecat , uestigia
 ulla

DE CONTEMP. RERV M

ulla uisuntur retrorsum ferentia, de eo uicq;
 ipsi quod humanitus sciri nequit, ea consu-
 lere oracula debemus, quibus aduentatib⁹
 Delphica uaticinia aliaq; cesserūt . Quippe
 si in rem usque præsentem assensum fidēq;
 sustineamus, fera rerum uisendarum hor-
 rendarūq; persuasio uertetur in scientiā,
 quæ nihil tum iuuabit . Proinde germane
 mi , ut in aliquod tibi tandem Epimythiū
 hic apologus euadat, quum tot absurda, in-
 decora, indigna, pudenda, fortunam in ui-
 ra designare uideamus, doctrine rectæ con-
 sentaneum est, ut in uirum constantem di-
 sciplinæq; diuinæ retinentem querelæ sto-
 machosæ nō cadant ob pauperiem in cen-
 su eius forte factam, aut propter negotium
 tranquillitati faceffitū, aut laceffitam mor-
 bo uitioūe corporis sanitatem. Num si uide-
 am hodie fortuna habente comitia, sum-
 māmq; rerum tenente, lippos apponi spe-
 culatores in arcibus & sacris & profanis, an-
 tistites designari qui oracula exaudire ne-
 queunt, uigiles & excubitores in repub. ho-
 mines somniculosos & oscitanteis, custo-
 des sacrorū profanorūq; queis nec respecta-
 re nec circumspicere aut placeat aut uacet,
 præcones rerū uociferandarū homines su-
 scē uocis aut exigue, concionatores eos qui
 in per-

in perpetuū irrauerunt, gubernatores in
 tepestate naufragos, praecursores eligi ex
 natione anhelatorū, praesidiarios qui loco
 stare nō possunt, desinatores qui ordinis
 & delectus rationē nullā habēt, interpretes
 & respōsituros qui linguarū non habent
 cōmercium, num(inquam) si huiuscemo-
 di multa uidemus indignitatis plena, quae
 facinora haud dubie fortunae iudicanda
 sunt atq; temeritatis, stultorum ideo queris
 monijs subscribere debemus, ac cœlū ter-
 rāq; (ut dicitur) pmiscere: Dī meliora, in
 quis. Sed tamē priuatim dolentē iuuat do-
 lori suo ingemiscere, et publico uulnere pi-
 um est lachrymas nō negare. Nemo it infir-
 cias, nec tam esse duram atq; immitē philo-
 sophiam cenfeo; ut humanitatem ab ho-
 mine conuellere conetur. Ob hęc etiam et
 eiusmodi condolere debemus reipu.
 non nostram priuatim ipsorum uicem do-
 lere magnopere, aut inepte quiritari, aut
 cœlū uocibus & murmure fatigare, si cen-
 suram gerente fortuna optimus quisque et
 doctissimus praeteritus est in ordinū recen-
 sione. Nam cuius est tandem stultitiæ à for-
 tuna exposcere moderamē rerū prouiden-
 tiæ congruum: nisi si aleæ casus ad uices sta-
 tas redigi posse stomachando speramus,
 aut pro-

aut probitatem ac fortunam in posterum
 contubernio consociari, ut tami copiosissi-
 mus posthac quisq; sit quàm est inopia in-
 dignissimus. At quãto præstabilius est ho-
 minem sese conditionemq; suã agnoscen-
 tem, occurratrices istas curas, affectusq; in-
 terpellatores mētis salubria cōmentaturæ,
 ratione compescere & suppressere, quam
 aut animum ægritudine exesse, aut superū
 itam querelis laceffere: Proinde, ut inquit
 poëta nobilissimus, mecum ipse ita aio: De
 sine fata Dei flecti sperare querendo. Citius
 enim solis equos sistas, currumq; illum ra-
 pide procurrantem sustineas in hibeasq; re-
 tro, quàm id quod cœli tulit uolubilitas,
 ne eueniat obrineas ægte ferendo, aut ne
 hominum uita à primordijs mundi tran-
 quillitate mulctata & requiete, in multa, ua-
 ria, durãq; casuum offensacula publice pri-
 uatimq; incurrat, quando parcarū fusi mi-
 ris fatorum ambagibus inuoluti sunt &
 perplexi, quibus ex ipsis mentem & ratio-
 nem extricare uix possis, si diutius obhæse-
 ris explicare cupiendo. Nouerit hoc primū
 qui indignari ob ista ac uociferari institit, et
 ueluti cum prouidentia cum Deoq; expo-
 stulare, naturæ leges antiquari non posse ci-
 tra uniuersū solutionem, nec cœli stellantis
 placita

39

33

placita atq; circūductum iri ob unius mul-
torū me reclamantium intercessionē. Nec
enim (ut opinor) ob meam aut cuiusquā in
dignationē Lachesis conuoluta iam pensa
retorsit, nec iræ meæ impotētia deterrita,
dispensationē sortium retractauerit, quam
cœlo consulto instituit & peregit. Nisi Atro
pon quoq; inexorabilem (ut nomen eius
indicat) fletibus ac lamentis flexum iri spe-
ramus, uadimonîaque dilaturam capis,
aut etiam interiturā. Nec ideo tamen For-
tunæ temeritati liberi animi ceruices sub-
mittere nos conuenit, sed uultus æquabilis
constantiam spirituumq; infractorum celsi-
tudinem ante DEI conspectum deicere,
in eiusq; providentiæ fidem ac præsidium
nos conferre omnibus cum fortunis. Sum-
mum autē dolorum omniū lenimentum
est, æquus inter hæc animus, donum qui-
dem ipse diuinum, non mentis arbitri-
um quālibet recte natura constitutæ. Quo
sane tanquam condimento rerum acerbis-
orum utentes, Fortunæ hominūq; iniu-
rias atque iniquitates, non tantum deuora-
re, sed etiam concoquere sic poterimus, ne
damnum nobis ac detrimentū importasse
uideantur. Ad stomachum porro istum fa-
cientia hæc præcipuè perpensa & æstima-
ta. Pri

ἀτροπον

DE CONTEMP. RE RVM

ra. Primū est, si per naturā rerum acri percur
rentes intentione nihil esse aduofius natu
ra animaduertamus, nihil imperiosius ne
cessitate, nihil rectius prouidentia. Etenim,
si tolerantia necessariā causam habet, super
uacū est utiq; quod cecidit ægre ferre, quū
animus æger fortunæ uulnus altius ægre fe
rendo altiusq; sensim adigat, uimq; mali au
geat & acerbet. Sin id à natura manat, qđ
nos urit, cur inculamus naturā, quæ fundis
one sua utitur? Nam si in constitutione con
creti hominis aberratum est, non naturā id
uitium est, sed materiæ, quæ sine subiecto
nihil potest, præsertim cum finis eius sit res
in meliorē statum perducere atq; perfectio
rem. At prouidentia prouocare, plenum est
insania, cum maiore ipsa appellare iuris dis
ceptatorē nequeamus, apud quem, qua de
re agitur, in iudiciū deducatur. Reliquum
est, si non acquiescimus, ut cum Fortuna
damni dati experiamur, quæ cōm ipsa legi
bus soluta sit, imò legibus non teneatur,
utpotè parens aleæ, quis prætor nobis asti
onem daturus sit, non uideo, aut qua lege,
qua formula iudicium simus constituturi.
At enim (dicat aliquis) noxa accepta gemes
re saltem liceat, intestinūmq; dolorem quæ
rimonia lenire. Liceat sanè si id magnope
re iu

re inuat, quasi in uulnus incumbere, potius
 quam fomentum praesentaneum querere,
 sed tamen si apud ipsam damni auctorem
 quereris, apud nouercam queteris, quae con-
 uicijs ipsa gaudet & intolerantia. Si inuictos
 queteras effundis, indignum est homine do-
 cto. Apud Deum porro pauperie facta queri
 innocenter, qui potes? qui in rerum etiam ad-
 uersarum campum hilariter descendere dele-
 ctos suos iubet, in essem scilicet illic facturos
 centesimo cum saenore redeuntis laboris.
 Quare prisca illi Heroes dogmatis Christi-
 ani uere sequaces & assertores, quorum ani-
 mos Deus in supplementum abstractarum
 intelligentiarum iam inde ante aeternum condi-
 tum delegerat, litasse fortunae tam pernicio-
 sum semper esse censuerunt, quam Diti pa-
 tri litare gentiles olim noxium existimabant,
 in cuius sacrificijs contraria semper extra lae-
 tiora esse arbitrabantur. Inde elogia illa in-
 nocentium animarum sanctarumque fami-
 gerata, quibus rerum secundarum omnem tan-
 quam in faustum nefastumque esse ac procuram
 dum uidetur. Quod recta fide iam labefasta-
 ta, laetis nunc ipsi animis excipimus atque ge-
 stientibus. Neque tamen cum haec prodes-
 rem, ita integer ipse & satus eram ab in-
 commodis aduenticijs & corporis & exter-
 G 2 nis, nec

DE CONTEMP. RERVM

nis, nec ita immemor & securus conditio-
 nis eorum, quibus Fortuna inimicitias de-
 nunciauit, ut non facile in rem præsentem
 identidem possem deducere animû, illicq;
 de ea re ipsa cognoscere, antequâ pronunci-
 arem. Non me tum fugiebat ita esse natura
 comparatû humanæ mentis captum ad res
 æternas & cœlestes, ut coniecturæ mortalis
 atque cõmentationis ratio, quantumuis ex
 quisite subducta, uix unquam ita quadret,
 & apra sit cum elogijs diuinis uatûmque sa-
 cro sanctorum, quin tolerantia atque fortis-
 tudine præstanti opus sit, cum uel fortuna
 acerbè atrocitèrque defæuit, uel cum noxa
 illa stygia acriter tentat animum, superèq;
 tum humana præcordia non nescius sum,
 cum appulsus est aut cordi, aut corpori sen-
 sus uehementis doloris, sed tamen experi-
 mento didici lectionè sacram depultricem
 tandè esse affectuum immodicorum & æ-
 gritudinis argentis, speique bonæ concilia-
 tricem, ex qua oritur æquanimitas. Accedit,
 quod patientiæ contra Fortunã sicariûmq;
 illum spiritale dimicanti, aduersarè illam re-
 rum telis, prauis hunc instinctibus grassan-
 tē animiq; exaggerationibus, subsidia ferè di-
 uinitus rerû in articulis tēpestiuèq; summit-
 tuntur, quæ cessurum alioquin animû iam
 iamq;

Sacra le-
 cto.

iamque manus aduersis rebus laribusque diris daturum, stare in uestigio faciunt, aut ita cessim ire, ut tamen scutum non abiciat. Vt cumque, cum in confesso sit neminem esse ferentem in familia Domini, quin fustuarii aliquando mereatur, nimirum praestabilius est omnino hic, quod meruimus pendere, quam in diem fati dilatos & ampliatos Diris lorario tradi, qui nos beato, copioso, splendido, fortunatoque funere elatos obtorto collo ducat. Huius ipsius fustuarii cum in capite & in fortunis nonnullas uibices geram, gesturusque sim (ut credo) reliquam partem uite, sic quoque tamen arbitror mecum clementer actum esse, praeterea est multorum conditio enatione fortunatorum. Et haec sunt commercia caeli, nisi per impatientiam conscelerando animum derogarimus fidem caelesti testimonio. Quod si istis fortunatis & beatulis aduersi interdum casus copiam oblimarent exuberantem, equis est doctrinae CHRISTI retinens, qui non tum melius cum ipsis actum esse existimaret: ut quibus haud dubie sanitate mentis praestaret & conseruaret, ueluti missus sanguis redundantiae. Caeterum, si in huius rei disceptatione Musarum auctoritate non nefas est laudare, apud Homerum Vatem Achilles con-

G 3 sola

DE CONTEMP. RERVVM

Solabundus ad Priamū supplicem libro Iliados ultimo ita inquit: Sinamus o Priame concidere dolores luctūsque in anio nostro, ac cōsopiri. Nam cum mœroris nullus est effectus, tum etiam miseris diuinitus mortilibus hoc inditum est, parcarūque fuis implicum & injunctū, ut exigant uitam per mœsticiam. Cum quo poëtæ dicto conuenit historia Moſis de ſententia Dei luctum nobis laboremq; denunciante perpetuum in uita. Qua ſententia in primū ipſa parentem laſa ac pronunciaſa ore diuino, genus hominū, tanquā in opus perpetuū damnatum eſſe uidemus, cū ſudore obeundū ac peragendū. Hominē igitur ſeſe noſſe oportet, id quod caput eſt, & ueluti fons humanæ ſapientiæ, quo ex fonte ducuntur animi inſtituendi excolendiq; rationes, tum deinde natalium ſuorum conditionē aſſidua recordatione æſtimantē, cœleſtium quidem rerū & mētē tantū perceptatū admiratione ſenſim imbui, earūque contēplationi aſſueſcere, quoad eius facere poteſt, caducarū uero rerum, & ex materia aptarū fluxa atq; inſteritura, opinionē fallam, iuſtōque maiorem exuere cupiditatē. Sic fiet, ut ipſe hauſta ueritatis imagine illuſtratus, ijs de rebus nō magno opere laboret, queis adminiculatio animus

mus esse nequit, aut ad se erigendū cum de
iectus est, & elanguit, aut facilius emergen-
dum cum in luto rerum secularium hæsit.
Hanc animi constitutionē, quasi quædā pe-
dissequa comitabitur æquanimitas, quæ
haud egris ipsa oculis exuberantiā in aliena
segete uideri, unāq; in sua calamitatē, in suo
grege stragē, in uicini fœturā. Quid enim
refert, si recte atq; ordine humana conside-
remus, cumulentur, necne facultates ex la-
bore, an contrā ueluti tæbe quadam infor-
tunij extenuentur & accidantur, si quidem
ex æquitate animi labor uitę in summā pro-
fecturus est eius spei, quā fouemus: Tamen si
quæ est ista tandē bonorum extenuatio, cū
ex calamitate tolerantia haud dubiē mes-
sura sit, quod exuberet in preciū summi boni
cōparandi, ad quē ueluti scopū omnia refer-
runtur, & spectant humanę mētis consulta,
decreta, atq; elaborata, etiā si rari sunt, q; colli-
neent: Qui uero in composito animo atq;
indignabundo contingentū rerum even-
tus excipiunt & prosequuntur, quid aliud
tandē miseri, quā segetem (ut ita loquar)
uertunt laborū suorum atq; sudorū, irritiq;
spei euadunt, & ære stipendiōque diruti æ-
rumnæ exantilat, cum eo quoq; ut in super-
scelere se obstringant capitalis cōtumacię.

G 4 Quippē

DE CONTEMP. RERVM

Quippè laborum nostrorū, curarūmq; frus-
 tus non euentu secundo constat & exopta-
 to, sed æquitate tantum animi, quæ res una
 demū iustum operæ precium statuit mortali-
 bus ob ærumnas uitæ exhaustas, neq; ullum
 est obsequium (ut opinor) duntaxat secundū
 charitatē piā numeris suis omnibus abso-
 lutā, quo uberiore gratiā locupletiores
 que à Deo summo inire ab ipsaq; providen-
 tia possimus, quā hac ipsa uirtute cū pieta-
 te suscepta constantēque perlata. iam illud
 quanto perere dicam ualere ad id, quod nunc
 agimus (neq; enim id quisquā inficiari pos-
 test, qui quidē certē in CHRISTI uerba
 adactum esse se cōmemerit, ne de eo qui-
 dem assensum sustinere) prouidentia ipsam
 sollicitā esse quodā modo uicē nostram, se-
 dulōq; curare, nequidā nobis externæ opis
 desideretur, quū ipsam interim nihil fallere
 possit eorum, quæ è te nostra & salute sunt
 æterna: Propius etiā accedam, urgebōq; a-
 crius. Velim, ut eodem in uestigio manens
 quispiam fortunatorū roganti mihi respon-
 deat (quando res dilationis non est.) Quæ-
 ro igitur ex eo quisq; erit obuius, num qui
 uehementi uel querendi angore, uel quesita
 speratā ue amittendi pauore aut incertore
 cruciantur, infontes apud Deum esse possunt,

sint, quasiq; frugi se homines & prouidos ipsi probare prouidentia: an incutiam sui potius eidem exprobrare uideantur prouidentia:, aut certe conuiuentia: soporem uie in suo discrimine, aut iudicium suum iudicio diuino antepone, meliusq; se nosse existinare que sibi commoda atq; incommoda sint. Quanto igitur satius est quanto & ad pietatem innocentijs, et ad inopiam debilitatemq; consilij humani appositius, in tam alta rerum caligine deprehensos in fidem & clementiam prouidentia: nos nostraq; pignora permittere, qua: aut fortuna: opem implorare, quasi fortunaticis, aut coelum terrae miscere (ut dictum est) querelas, gemitus, ineptiasq; ingeminado, moerentemq; nobis consciscendo ægitudinem, qua: saepe exest animum. At rerum aduersarum aciores sunt experiundo stimuli, quam ut medicata in umbraculis aduersus eos ratio prouidere satis possit, in eosq; instruere se animi consilijq; presentia, & ita obfirmare, ut par sit ipsa instanti presentiq; dimicationi. Hoc ualeat in eos qui umbratili tantum palestra periculum sui fecerunt, nō item in eos quibus in campum descendere cōtigit, in solēq; æstuarē. Tu aliquid quando frater tyrocinium rerum aduersarum pas-

G 5 tum pas

DE CONTEMP. RERVM

rum patientiæ fecisti humanæq; iniquitatis. Ipse etiam rudimenta posuisse me cōfido. Certe in hac animi palæstra omni genere exercitus sum, ut si quis unquam meorum æqualium eiusdémq; ordinis & classis, nec in hac mea exercitatione lætæ tristisq; fortunæ facies, uices commutarunt inter se, eandem ipse ferè unamq; expertus sum fortunam, quam ancipitem alij uariamq; nouere. Quo fit ut securus in futurum iam eā, alternisq; annis huiuscemodi multas expectem ab illa quæ dicitur esse rerum arbitra, quales hætenus pertuli, easq; quasi solennes quasdam sanguinis missiones non metuendas esse putem, tametsi non redundāris, præsertim hac ætate. Quare pedibus haud illotis accedere ad præsidium philosophiæ possumus, quasi iam tyrunculi tātōq; sacramento adacti. Qui si fide bona ex animiq; sententiā in ditionē eius transferimus, non temporari necessitatiq; seruiētes, quid iam obsta: quo minus fidenter atq; alacriter induamus eius arma, tesserāq; ab ea peramus Deo bene iuuante. Id si nobis contigerit, quid magnificentius ad uitam è dignitate Encyclopædiæ traducendam, quā quod nouerca illa honestarum elegantiumq; disciplinarum, nec ritum nobis deducere

pro

pro arbitratu suo, nec contrahere poterit.
 Atqui rerum omnium facultate copiâq; de-
 stitutis, omni item consilio defectis (quod
 mihi accidere nisi vi maiore non potest)
 illud saltem subsidium superest, ut inter de-
 dititios providentiæ, ne dum inter alumnos
 philosophiæ profiteantur, quibus (ut opi-
 nor) ipsis factos esse licet ab ultimis
 exemplis indignitatis. Mediocria autem
 & obsoleta fortunæ incômoda, quid aliud
 quàm labores sunt iniuncti homini divini-
 tus, legitimæq; exercitationes palestre euan-
 gelicæ in campo luctus atq; mœroris. Itaq;
 has veluti sarcinas clitellares à Deo impo-
 sitas & obligatas, quâ maxime quisq; æqui
 est ac sui noscitantis animi, gnariq; condi-
 tionis humanæ, tam obsequiosissime fert
 ipse vel uerius officiosissime. Quod si quâ
 do ferendo perferendôq; oneri non est ani-
 mus debiliore temperatura constitutus (id
 enim accidere uidemus interdum, sed sæ-
 pius hominum ignauia, quàm iniquitate
 onerum) providentiæ tum partes sunt ita
 de infôre animo statuere, ne fraudi sit cui-
 quam quod non sua culpa euenit, fieriq;
 nequit nisi lex diuina abrogetur, quin labo-
 ris ac tolerantiæ hominibus constet tandem
 ratio quàm amplissime. Verum futura nõ
 prouid

prouidentes ij qui aduersarum rerum inso-
 lentes sunt, euenta incommode excipien-
 tes grauius de se consulunt, saepe ad subita
 casu perculos illos uideas, ignauoq; ani-
 mi deliquio cōcidentes et exanimatos. Sed
 exitiabilis est quod interdū rōnis frenos
 respuimus, impotentes animi, & scientes
 prudentesq; malū malis cumulamus. Hoc
 uetat philosophia interdīto sacrosancto re-
 tinendae mordicus reuerentiae Dei atq; tem-
 perantiae. Quod si iam noxam incauti ad-
 miserimus, in gradum ipsa nos reponit ac
 restituit, interdīto eiusdem recuperandae,
 unde scilicet irae impotentia nos eiecit aut
 dimouit. Pudere enim pigerq; debet hō-
 minem sacrae scholae initiatum, in conspe-
 ctu Dei id in sese admittere intus per impa-
 rientiam, quod in oculis unius aut alterius
 arbitri sine rubore non admitteret. Quod
 sicubi fomenta philosophiae docto homi-
 ni desint, nosti quam sit illud scitum quod
 aiunt, mutuandum esse consilium à serua-
 toris auctoritate, cuius fides asylum est uni-
 cuiq; obuium & salutare, qui quidem opē
 eius imploret. Cum illis uero nunc mihi
 sermo non est, qui uel in cunis & crepun-
 dijs cum fortuna benigniore delictijsq; con-
 sueuerunt, uel alias indulgentia eius cor-
 rupti

rupti doctrinæ non capaces sunt. Sinit illos
 Deus (ut ego quidem arbitror) in impoten-
 tia animorum ac licentia desequire & lassescere,
 qualisq; in febre sic in ipatentia iactari
 & confudascere, fortasse ut multa fatigatio-
 ne reddat obsequētioreis, quibuscum ipsis
 tamen præclare agitur & clementer, si has
 tenus defunguntur. At uero animi philo-
 sophiæ institutis quoquo modo tincti, si la-
 boris molestiarumq; insolentia ita inertes
 facti sunt & supini, suis ut rebus ipsi super-
 esse nequeant, sibiq; commode adesse for-
 tuna non obsecundante, simili sese illi qui-
 dē mihi culpa pariq; animaduersione ob-
 stringere uidentur, atq; boues faciunt cum
 aut iusto curatiores, aut à pascuis lætioribus
 nitentes & obesi ad iugum obtruduntur.
 Vt enim illi delictijs & successu molliores
 facti, derectorēsq; laboris, in rerum aut
 temporum difficultate statim estuant, ani-
 mūq; perferendi despondent, sic ignaua
 iumenta in sulco cito decumbunt, uel post
 unam alteramq; uersurā anhelabunde res-
 stitant, nec iam aratoris hortamentis audi-
 entes sunt. Huiuscemodi autem animan-
 tes quid aliud dicamus quàm uictimarium
 manere & lanium, cum iam usui esse ne-
 queant, nisi si iterū earum adipēs extenuare
 domi nus

DE CONTEMP. RERVM

dominus non grauetur. Atq; eos quidem
 nōdum attingo fortuna maiore prāditos
 et prouectos, qui uelut admittatij sagina re-
 rum secundarum lasciuientes, omnis mœ-
 stitiæ incōmoditatisq; imunitate fruūtur,
 quāsiq; soluti sunt lege illa naturæ, quæ ge-
 nus humanū ærumnolās in operas labo-
 resq; damnauit. Ex quorū natione quosdā
 uidimus p̄ uarias rerum intemperies eodē
 tenore fœlicitatis, parcarum (ut ita dicam)
 colu humerisq; uehentes, nunc plaudentē
 nunc obstrepente populo. Huiuscemodi
 sunt pręstigię fortunę rerum mirandarum
 designatricis, quæ Cęsares, & Alexandros,
 Syllāsq; sanguinarios ceruicibus suis sustu-
 lit in sublime, ac per incredibiles rerū uarie-
 rates discrimināq; pertulit incolumes, non
 nullos ipsa uicissim succollās ac destituēs,
 quo mirificentius potentiā suam uendita-
 ret in rerū articulis euariante alea, & tenore
 tamen fauoris ab eo nō aberrante cardine
 quo summa rerū uertiū. Hęc est illa scilicet
 mirāda uis fatorū, quæ causas quidem ipsa
 cęcas habet, in cœlo fortasse uel descriptas
 uel adumbratas, quarum effectus auctores
 Genethliaci pręsciscere se affirmant, qua de
 re quid sentirem in primo libro perstrinxit
 Ephectice enim de futuris philosophanti-
 bus quā

bus quã cataleptice libentius astipulari so-
 leo, curiosumq; ac piaculare esse cenleo fa-
 tidicos istos consulere, quasi parcarũ antisti-
 tes, qui cũ fatorũ cõmentarios in manibus
 habere se profiteantur, nefarie uaniloquen-
 tiã identidem manifesti sunt. Neq; autem
 omnibus ijs in rebus in quibus uel fortu-
 na uel circulatoria illa noxa, circumfusa im-
 peritorũ corona gaudens, plausum capat
 præstigiarum, nõ sua constat ratio auctori-
 tãsq; prouidentie. Est enim est ipsa ut in hu-
 manis præcordijs flexanima, sic in fortunæ
 temeritate tanq; moderatrix architectoni-
 ca rectoriq;. Nam cui dubium est insignes
 rerum temporũq; inclinationes atq; cõuer-
 siones, ortus occasusq; imperiorũ, Deum
 unũ habere in potestate: diuino ite numi-
 ne cõsulta, incepta, gesta hominũ effectus
 suos sortiri, aut in irritũ uanescere: cũ inte-
 rim arbitriũ humanũ & cupiditatem effre-
 nem, tum noxiarũ potestatum instinctum,
 cæcosq; uæcordiæ stimulos ita temperet
 ac rerundat Deus sua prouidentia, ut in
 temporum ipsa rerumq; comperentiã uer-
 tant atq; euadant fatiis olim destinata, ce-
 dantq; in summam regiminis atq; admini-
 strationis orbis terrarum ea sæpe, quæ pri-
 mordia sua duxere ab origine facinorosa.
 Verum

DE CONTEMP. RERV M

Verum (ò superi boni) quot tandem, quã
 rapidis, quã turbulentis æstibus affectuũ
 impotentium illos iactari existimas, quos
 fortuna per huiuscemodi successus dein-
 cept alios aliosq; promovet. Equidẽ nul-
 los homines opinor minus aut sui manci-
 piũ esse, aut animi sui possessores, cum in-
 terea sacra ipsi fame quẽrẽdi exagitari, quã
 cunq; sustrare oculis possunt, præ habendi
 possidendiq; cupiditate uorare uideantur.
 Quorũdam certe animorum habitum, si
 quis pensitate cõsideret ac perspiciat, quod
 dam omnino instar pati supplicij inferorũ
 uidebũtur, ut (uerbi gratia) quod de Ixione
 fabulantur antiqui. Nam ut is amore Iuno-
 nis deperies, quum simulachro eius inani
 ac nubiloso incubuisset, Veneris ludibrio
 ita tum deceptus est, ut etiã post mortem
 apud inferos ad rotam astrictus sit à poëtis,
 iugiq; uertigine circumactus, sic isti omni-
 bus penè sensibus capi præ nimia cupidi-
 tate, imaginariã quoq; bonorum posses-
 sioni incumbentes fruitioniq;, adumbrã-
 tam quidem foelicitatẽ pro uera consecran-
 tur, stolidãmq; pro solida, tantiq; erroris pœ-
 nas pendere mihi ipsi uidentur, cum in ro-
 ta fortunã collocati, tollantur uicissim &
 submittantur, prout spes instabilis erigit
 hiantem

*Ixionis fa-
 bula.*

hiantem cupiditatem aut destituit. Agatigitur fortuna, feratq; quæ mea esse dicuntur, modo ne ab ea sic rapiar, uiuusq; ac uidentis (ut aiunt) mihi philologiæq; auferat, præsertim cum innocentissimi uiri, rerumq; diuitiarum consultissimi, & fortunarum calamitates, & corporis ærumnas afflictationesq; nomina iam ipsa inuidiosa apud omnines, tamen ut æternæ foelicitatis pignus etiam amplectendas duxerint. Et alioqui cõpactilis istorum foelicitas atq; opulencia, solutilis quoq; ut sit necesse est, cum primũ fortunæ collibuerit spargere quæ collegit, & distrahere quæ contraxit. Ita fit interdũ ut belli isti fortunari ab illa sua ornatrice deserti ac proditi, similes sint paonum, quibus caudæ speciosæ insignia euulsa sunt aut excussa, qui si exempti decotis in memores efferre se & ostentare cõperint, risu excipiuntur, cum inaniter irriteq; rotentur. Sic isti qui exemptili ornamento aduentitiõq; tument, non intelligunt precatia se foelicitate censeri, qui census quintam classem nõ egreditur censuram agentibus sapientia & æquitate. Sed sint sane tam ualida penatiũ coagmenta, quos isti hõdie architectantur, solui ut ipsa nequeant nisi aliqua ui maiore, quod non sæpe accidit. Quosdam enim

H uidimus

DE CONTEMP. RERVVM

tidimus iamiam ruituris similes, fortuna
 scilicet alumnos suos territante per ludifica
 tionem, & ueluti fastidium simulante des
 litiarum suarū, deinde uelut redintegrata
 gratia fastigiū ipsis altius addidisse, magis
 adeo ut sedimentū grauioris fortunæ mos
 lis factū esse diceres ea mutatione, quā pe
 nates ipsos gentis nouæ labefactaros. Venū
 esto (ut aiebam) sit ista propria stabilisq; for
 tunæ benignitas, nū igitur continuo beas
 tos illos pronuntiabis ob eam ipsam bo
 norum possessionem: Ipse equidem certe,
 nec si exploratum senectutis finem habeā.
 Nam quid erūnosius quā fastigia ista genti
 litia extruere per tot iactationes casuū, tot
 æstus curatū atq; fatigationes animie qui
 bus nec ipsis manum extremam ij sint im
 posituri, qui fundamēta iecerint, ne impo
 situros quidem sperare audeāt, cum in in
 certam altitudinem formam delinearint.
 Quid q; compertum habere nequeunt an
 q; successores operis inchoati relinquunt,
 ij & gnauiter & scite præscripta conceptæ
 amplitudinis secuturi sint: Quid si etiam
 illud in dubiū uenit, utrum huiuscemodi
 operum arbitratix architectiq; uicem im
 plens, operam successoribus eadem facilitate
 nauatura sit, fauoremq; adhibitura: Ita
 fit ut

fit utij qui imagines suæ gentis condere omnibus (ut dicitur) unguulis admittuntur, in auroq; & argento nomina sua incidere, ne opinione quidem tenus foelices esse queant, si rem ad verum exacteq; exquirimus. Quæ (malum) igitur uæcordia est tot naturæ molestias, quas uitare nõ possumus, exquisitis ærumnis curiose cumulare? At in id ergastulũ sese dare hominibus solenne est, quos pudet intra natalium suorum modum acquiescere. Adeo si dispicere ueritatem uacet nobis, atq; ociose animaduerte re singula expendereq; non pigeat, quid aliud iam multitudo hominũ procerũ iuxta & opificum inter hosq; mediorum, quàm metallarij sunt, in opus illi quidem perpetuum coniecti ac damnati sententia communis prudentiæ? Ab hac autem sententia cum appellare philosophiam liceat, eiusq; comites iuris æquioris consultos, moribusq; constituti hominũ naturæ magis indulgentium, si tu sententiam illam frater uulgarem & publicã aut probas aut sequeris, quid uetat quo minus te ad iudices illos maiores ego prouocem cũ literas tu noueris? Cedo igitur quemuis eorum arbitriũ, nisi isti quos dixi, plane sunt serui pœnæ, sententia sensus communis irrogatæ, qui saepe

H a ipse

DE CONTEMP. RERV M

ipse litem suam facit ambitiose, cupide, sordide iudicando de bonis animi, corporis, & externis. Et istos pudet (si diuis placet) in ordinem se cogere, qui in ergastulum se derunt diræ cupiditatis: & qui palmarium esse ducunt, supra classem suam emicare quæ altissime, pudendum esse non vident infra deditiorum conditionem se demittere. Ita ne uero prepostere comparata est hominû prudentia, ut quos ciuilis uitæ status cum libertate pœnituit, hos tædere non possit addictæ uoluntatis, & seruitutis peculiaris. O hoies misere perditæq; beatos, quos in explebilè cupiditatis sinû successus in dies in horasq; intédit, atq; etiam proportionè capturæ magis ac magis patefacit. O labore irritum & inanem, ex quo fructum nullû honestæ uoluptatis, sed messem potius curarum, anxietatum, æstuûq; mentis faciunt, in sementem aliam aliâq; deinceps ærumnarum sane fecundam ac restibilè. Et ut sciuros uidemus caueola clausos orichalcea, tympanû illud suum caueæ appendicem sedulo conuoluêtes, quum magno ipsi conatu strepituq; moueantur atq; uoluantur, nec ideo tamè quicq; promoueatur ac prouoluantur, quippe cû tympanû eundem semper numero locû circinet, axiculo scilicet

scilicet semper eodem super centro rotato,
 sicisti nihil ullo labore sudoreq; proficiunt
 in summam eius operis, quo dies noctesq;
 fatigantur, & quum perinde atq; illi actuos
 si esse uideantur, nihilo efficaciores sunt ad
 finem adipiscendum laborum. Semper
 enim idem orbis negotiorum molestia
 ruinq; irritu labore uoluendus est ijs qui in
 pistrinum se dederunt cupiditatis atq; am-
 bitionis. Ecquem enim tu nosti, qui semp
 satagendo, sibi aliquādo satisfecerit? Certe
 nemo est iuris simul et hūanitatis cōsultus,
 quin istos primi & secūdi fastigij petitores,
 nō in toga quidē illos candida, sed in ueste
 gemina & ancipiti, non modo capite, sed
 etiā corde minutos esse cōtendat. Proinde
 cū finē nullū habeat id uitæ institutū, cuius
 fortuna & præsēs & potens esse creditur, et
 uitæ ad exitū nulla nō hora cedat, esse in eo
 utique instituto humana foelicitas nequit.
 Quo impēdio magis admirari subit cuiq;
 hęc reputanti, hominū socordiā ne dicam,
 an uēcordiam, quorū studium insanum in
 querendis congerendisq; opibus, tum in
 cōdendis & asseruādis ac p manus tradend-
 dis ab atauis ad pronepotes, quid p diuos
 iā immortales, quid in quācōfert, nisi usum
 tollit & fructū fruiōnemq; earum? At usu
 sublatu
 H 3 sublatu

DE CONTEMP. RERVM

sublato quid tandem aurum & argentum
 alijs præstat metallis: quid prædium opis
 num ubertatisq; inexhaustæ, exili & calas
 mitoso: census classicus proletario: Regiæ
 Persicæ instrumentum Diogenis supelles
 stili: Vnde porro auri tanta fames: num
 sponte nature in hominibus existit: Nō, in-
 quis, arbitror. Quo igitur tandē aut unde
 diuitiarū aceruū, qui ne à Cræso quidē fūi-
 tus est aut Pythio copiosissimis beatorū:
 Heu uanitas, q̄ mēdaces cū in alijs tū uero
 in hac ipsa remores: Aiunt omnes sese ad-
 uersus necessitatem instruere, ad naturæ
 usum subsidia parare, flagitatrix scilicet et
 undiq; destitutē ni sedulo suppetias iret ho-
 minum prouidētia. Hic si risum nō tenues-
 ris cū hoc dicant q̄ quos diuitijs affluentis-
 bus suffarcinatos esse nouisti, illi enim ues-
 ro ad incerta casuum, morborū, uis maio-
 ris, & ad subsidia deniq; senectutis condere
 nōnihil opus esse contendēt, eāq; demū ob
 causam partis parcere se nō ob aliam, sole-
 re. Qui liberos habent prætextū arripunt
 filiarū oblocandiarū, patrimonij, pupillis
 relinquēdi, qui pignus nullū habēt, ab im-
 pudencia prætextum mutuuantur, destitutā
 causātes orbāmq; senectutem. Quo te hic
 circumuertas: ita ne uero cum diuitijs res-
 dundans

dundantibus circumfluant, subsidia ista se
 nectuti aut libertis componere eos credam,
 aut contra egestatem tantum instructos se
 cupere: Cur igitur accedentibus copijs aut
 sublatis liberis (ut sæpe fit) non ad portionē
 decedit auaritia anxiatq; cupiditas: Cur in
 nicem argentium curarū nō succedit tan-
 dem querendi habendiq; securitas: Quasi
 uero obscurum sit hiantem illam ingluuiē
 pro eo ut expleatur infarciendo, in dies ma-
 gis distendi, nec ullū habere sensum hau-
 riendis magnis questibus nisi inter uoran-
 dum, utpote quum lucri hausti salua in os
 rediens, non tam referat suauitatem rerum
 iam cōpositarum, q̄ intendat acrimoniam
 querendi ad eū usq; modū, qui in dies alius
 aliūsq; destinatur. Ferum profecto dirūmq;
 ulcus animi (nihil enim significatius dixe-
 rim) qd' nō modo remedijs non cedit, sed
 etiam medēdo exacerbatur. Et tanto erro-
 re uita ducitur, ut homines sic affecti, hoc
 morbo p̄diti, his intēperijs uesane cupidi-
 tatis acti, foelices etiā esse beatiq; credantur:
 Proh superi iā beati, quid est si hæc insania
 nō est: Hæc illa sunt bona uisenda, contre-
 stāda, asseruāda, draconē atq; uigilantia custo-
 dienda, nō itē utenda fruendaq; ne peteāt,
 quibus ueneranda illa fortunatum foelici-

H 4 tatisq;

Parisq; inſtitrix cæca ipſa ac uolubilis, ma-
 gnifice ſeſe ſuumq; imperiũ inter mortales
 uendit, ſuſpiciẽdũq; præbet, identidem
 ipſa precaria ſua repetita in alium aliumq;
 transferens, & tamen ea bona nemo preca-
 rio accipere ſe credit ſed mancipio, cum in-
 terim uita ipſa qua nihil magis proprium
 eſſe poteſt, uſu deſ nō mancipio, ut inquit
 Lucretius. Proinde ualere ipſam, ualere in-
 quã ſuamus fortunã cũ ſuis fortunatis, qui
 quidẽ ipſi ut almã eam colũt, credamus ſa-
 pientiã Dei, quã claſſico quoquo gentiũ
 exaudibili, auctoritatẽ fortunã abrogan-
 dam cenſuit, religionẽq; eius euerrendã (ut
 ita loquar) abſtergẽdãq; mandauit è præ-
 cordijs hominũ nō excordiũ. Ecce tibi uel
 mihi potius circa fortunã bona obhære-
 ſcẽti, ueluti cœlo demiffus ſacrorũ uatum
 Homerus, Vẽ tibi (inquit) qui mōtis ſancti
 mei oblitus, ponis fortunẽ menſam, & li-
 bas ſup eã, ſiquidẽ ppediẽ in te gladio ani-
 maduertã, Hoc thema atq; argumentũ eſſe
 poſſet lōge enarratiõis homini qui dicẽdo
 explicare rem digne nouiſſet, mihi nũc rei
 ſumma colligenda ſic uidetur, ut qui aucto-
 ritate diuina ducat potius quã prudẽtia hac
 cõmuni (quã ipſa non dubie mera eſt ſtulti-
 tia, recte atq; ordine mores ad librã ra-
 tionis

Eſa. ca. 97.

tionis perpendentibus) is, si literarum notitia mediocri præditus sit, & alioqui sui sit ipse iuris & arbitrij, primo quoq; tempore sedulôq; facere debeat, ut se det philosophiæ tanquam vitæ magistræ, qua ipse præmonstrante facile dispiciet in tanta rerum turba, quæ nã digna sit vitæ institutio, in quã animi nervos contendere debeamus, qui finis honorũ futurus sit malorũmq;, ad quẽ uel adipiscendum uel uitandũ humanæ rationis summa necesse est, ut incumbat, si recte comparata est. In hoc autẽ animi instituenti processu, nihil æque forrassè mentis eius constantiã, confirmationemq; incesset, interdũmq; labefactabit, quã uarietatis fortunæ temeritatisq; reputatio, quæ uelut amuffis concolor materiæ, in qua ducitur, discrimen nullũ facit, non ingeniorũ, non morum, non meritorũ, non nataliũ, non doctrinæ, aut in sinistram partẽ facit impulsore genio humanarũ rerum interturbatore perditissimo, quo longius scilicet homines à ueritatis conspectu reducantur, abducanturq; in diuersum, quanquã eius rei causas Theologorum vulgus non satis expediunt. Neq; uero potest philosophia, nisi præsentis numine confirmata (quod rari est exempli) tanto constantiæ robore aciem men-

Fortunæ
cæcitas.

H 5 tis suæ

DE CONTEMP. RERVM

tis suæ firmare aduersus cæcos mucrones,
 improuisosq; fortunæ, quin fluctuante in-
 terdum persuasione recta, deindè etiam con-
 stantia impulsa, percussaq; rōne, res ad Tria-
 rios (ut dicitur) redeat. Quare homini phi-
 losophiæ studioso non cōmittendum, ut in
 rationis ac doctrinæ robore uictoriam ex-
 ploratam esse censeat, hoc est enim non se
 nosse, qua nulla est ferè exitabilior igno-
 rantia, subsidijs firmanda mens, quæ ad o-
 mnes ipsa casus prouisa, præmeditata, qua-
 sique in procinctu esse oportet, neli Fortu-
 nam impressionè ualidiorem facere in ho-
 minis copias contigerit, aut etiã ad eius usq;
 corpus tumultus peruenerit atque trepida-
 tio, non modo uirtus & innocentia à fortu-
 na casuq; laborasse, sed etiam planè succu-
 buisse uideatur. Sæpè enim eousq; ualet ho-
 stis peruigilis omniumq; occasionum aucu-
 pis solertia & improbitas, ut innocentia un-
 diq; circumuenta abrupto necessitatis ino-
 piæq; consilij, aut opitulationis, nullū iam
 nec in se, nec in Philosophia magistra præsi-
 dium inueniat. Quo fit, ut summa indigni-
 tate hominè quodam modo poeniteat pu-
 deatq; philosophiæ atq; uirtutis, cuius in re
 præsentī cassa atque inania subsidia reperta
 sunt. Ibi tum fœda species animi se suaq; præ-
 fidia,

fidia, doctrinamq; & uirtutis maiestatem pro
 nihilo ducentis prae fortunae fauore atq; nu
 mine, ibi religionem interdum innocentiāq;
 uideas abiecta honesti reuerentia foede se im
 piare, rationem sibi constare negantes operam
 uirtuti tolerantiaq; impensam longo atq; in
 offenso tenore. Haec exempla diuinitus (ut
 arbitror) prodita sunt aliquando, quasi quae
 dam eleuameta humanae prudentiae, uel ue
 rius refurameta uaniloquentiae Stoicam, quae
 sapientem ipsa suum ita ex sese aptum fecit, ut
 totus ipse in semetipsum uergeret & uertes
 retur, quum reapse in infirma natura Deus ni
 hil proprium iurisq; sui condiderit, praeter u
 num arbitrium, quod libertate donauit. Qua
 propter cauendum summo opere uidentumq;
 ne sutor ultra crepidam (quod aiunt) in his
 rebus aestimandis. Sua enim cuiusq; iudicis
 cognitio est atq; disceptatio. Ius est caelo pene
 re & accipere aequis animis debemus, non
 de caelo ius dicere. Sed quod dicere coepe
 ram, mirificam nonnunquam fortunae collusi
 ones cum illo ueteratore Stygio rationis hu
 manae oppugnatore, exprobrant quodam
 modo conuenientiam prouidentiae, aut quan
 dam incuriam obliuionem uel hominum sic as
 fectorum, dumtaxat opinione stultorum, qui uis
 tam hanc nesciunt sacrorum pugilum esse cam
 pum,

DE CONTEMP. RERVM

pum, eosq; demū victores surdo præconio
 pronuciari, qui cum incōmodis uitæ diu
 multūmq; conflictati, ad postremū persiste-
 runt. Cuius rei tum multa testimonia sacris
 consignata monumētis, tum illud luculen-
 tum habemus in historia Iobi hieronica in
 dlyti, multarum palmarū athletæ in aduer-
 sarum rerū agone, cuius exemplo compara-
 re nos & expedit, & necesse est, patientiaq;
 partes, tanquā in numerato habere, ne cum
 in discrimen uentū erit, repentinis casibus
 oppressi, animū ad imaginem Dei effictum
 consceleremus abiecto scuto fidelis constā-
 tiæ, hostiq; ignauiter permittamus, tanquā
 dediticium. Sciunt aut̄ ij demū, qui sæpè pe-
 riclitantur, quā in hoc articulo ratio pro-
 cliuis sit in errorem, animūsq; facilis in deli-
 quiū, tūmq; præcipuè cum mœrores semel
 atq; iterū suppressi, uelut recidiui infestiores
 denuo atrocioresq; coortūtur, tolerantiam
 identidem lancinantes ad tædiū usq; lucis.
 Hic locus est certè, ubi nemo quāuis philo-
 sophus quantūnis etate prouectus, satis esse
 tutelæ suæ potest. Quare tutricè prouiden-
 tiam & auctore ad eam rem disceptandam
 transigendamq; operepretium est asciscere,
 homini quidē, qui recte constituta opinio-
 ne de diuinitate ducitur. Etenim, si ad oēs
 casus

casus subsidia in homine natura indidisset
 ac parauisset, animus utiq; recte constitutus
 fati nunquã cederet, nusquã manus daret
 fortunę, nusquã Horci licitori. Nunc uero in
 rebus aduersissimis quædam adeo sunt im-
 pedita, uix ut explicare possit ratio, quid sit
 factu optimũ. Ne philolophia quidẽ moras
 lis tam uberem pœnũ habet, unde prome-
 recito fomenta lenimentãq; possit ad ægri-
 tudinẽ animi angentem & enecantẽ. Multa
 quidẽ ipsa uisenda, iucunda, fructuosãq; do-
 cet, sed quæ imparia sint sepẽ dolori, si cum
 eo cõmittantur in re præsentĩ. Quare ubi
 doctrina torpet, postquã rationis acies pu-
 gnando obtusa est, cum iam robur naturæ
 fatiscit, deniq; postquã consolationis philo-
 sophicæ splendor turbine aliquo percussus
 & fulmine perstrictus est rerum aduersissi-
 marum, ibi tum ibi unica salutis spes est fa-
 cro sancta oracula librõsq; hierographos ad-
 euntibus, in fidẽmq; & opem diuinam ues-
 niẽtib; qui uelut supplices dediticijq; Dei,
 intra præsidia mox prouidentiaẽ haud du-
 biẽ recipiuntur. Cum autẽ tumultus tandem
 conquieuerit, tum omni ope adniti contem-
 derẽq; debemus, ut in æditiorẽ statum qua-
 siq; in arcem æquanimitatis euadamus pau-
 latim meditando tolerantiaẽ, in qua partes
 omnes

DE CONTEMP. RERV̄M

omnes rationis ac constantiæ, ueluti in nū-
 merato habentur. Iacentē autem animū, &
 aut rebus aduersis afflictum, aut colluctati-
 one fortunę uehementius fatigatum, illinc
 omnino erectura est diuinatū rerum, æuiq;
 infra supraq; futuri meditatio, qui æquani-
 mitate inde cōcepta & enata stare utiq; me-
 lius potest & obnixius, quàm inani & flu-
 xo fortunatū affluentium adminiculo ful-
 tus, quasiq; imbecilli armamento humanæ
 instabilitatis. Nam quid aut incongruentis
 us est, aut inutilius laboriosum & opero-
 sum, quàm & breuis & precariæ lucis usurā
 nō temporario apparatu, sed perpetuo sta-
 tuminandā ducere? Itaq; auferat sanè quid-
 uis Fortuna, cornu tantū illud Amaltheę, id
 est, animi æquitatem, dono det mihi prou-
 dētia, id ego instar esse ducam protinus cō-
 pię exuberantis, ut enim multā desyderem,
 pauca tamen exposcam. Hęc habuit
 Draco frater, quę de fortuna tibi scriberem,
 quę si in animis nostris, aut cuiusquam pe-
 nitus infederint, aras nimirum Fortunę ē sa-
 cello cordis euerrent aut disturbabunt. Res
 autē ita tulit, ut tu occasionē mihi dares in
 Fortunā aliquid cōmentandi, cui ipsi Cha-
 risteria quædam huiuscemodi debebā, ob-
 ea quę de me merita est pridē, dudum, nu-
 diusser

diostertius aut quartus mereturq; quotidie.
 Nihil autē mihi oprabilius prestantiusq; ad
 uitam esse existimare cœperā, quā si pro-
 pugnaculū quoddam æquanimittatis extru-
 ere mihi possem, unde tutius securiusq; age-
 rem, & starem aduersus castellum illud im-
 probitatis Fortunæ, quæ meas semper im-
 proba rationes discussit & cōturbauit, quas
 ad Philologiam tantū meam tuendā sub-
 duxerā, philosophiāq; capeffendam. Ni-
 hil enim (ut nosti) mereri unquā uolui, ex
 quo quidem candidatus esse cœpi in comi-
 tijs Mineruæ, salutem ut dicerem disciplinis
 elegantioribus, quarū amore non leue cor-
 poris dispendiū patrimonijq; contempsi.
 Itaq; accepta literarū tuarum ansa, libens hi-
 larisq; feci, ut animi mei sententiā de bonis
 Fortuitis obuientibusq; scriberem, tibiq;
 eam epistolæ uice mitterē. Ex ipsa autē intelli-
 gere poteris, quoddā ueluti callum stoma-
 cho meo esse obductū consuetudine ac ne-
 cessitate usurpandæ patientiæ. Est enim, qđ
 non ignoras, hic habitus animi rerū alum-
 nus in cōmodagē atq; etiā difficultiū. Necessi-
 tudini uero nostrę tribues, aut si quis etiam
 alius hæc legerit, quod tibi quasi syluam me-
 ditationū mearum cogitationūq; cōgeffi
 tribus libris distinctam, ita ut in ambulatio-
 nibus

DE CONTEMP. RERVVM

nibus Marlianis concenturiandas se dede-
runt. Neq; enim operę esse pretium uideba-
tur in ordines eas digerere, ne seriem inter-
polarę atq; frangerem, quā res ipsę subeun-
do connexuerūt, flumēq; retardarę men-
tis eas uolucantis. Et meministi (ut arbitror)
me tibi sep̄ dixisse, meum esse hunc morē
cōmentandi, ut plena uela pandam statim
atq; altum tenui, nec emēsū iam spatium
respectem, quoad afflatus me destituar, si-
nūsq; iam flaccescant. Ceterum si hoc opus
conductum à me ociosius redemptūq; fu-
isset, nō fortuito oblatum & statim manu
missum, erat omninō huiuscemodi,
quod ad lucernam sacram Solo-
monisq; bona ex parte po-
tius quàm Zenonis aut
Chryssippi, aut cu-
iusquam eius
ordinis
atq;
temporis elucubrandum foret.

G. B V D A E I D E C O N-
temptu rerum Fortuitarum
Libri Tertij FINIS.